

**KOMISJA
NADZORU
FINANSOWEGO**

INFORMACJA O SYTUACJI BANKÓW W OKRESIE I-IX 2017 R.

**URZĄD KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO
Grudzień 2017**

Opracowanie:

Andrzej Kotowicz

przy współpracy

Departamentu Bankowości Komercyjnej i Specjalistycznej oraz Instytucji Płatniczych

Urząd Komisji Nadzoru Finansowego

SPIS TREŚCI

NAJWAŻNIEJSZE SPOSTRZEŻENIA I WNIOSKI	4
1. POZYCJA KAPITAŁOWA	12
2. POZYCJA PŁYNNOŚCIOWA.....	15
3. WYNIKI FINANSOWE	16
4. GŁÓWNE KIERUNKI ROZWOJU AKTYWÓW	20
5. JAKOŚĆ PORTFELA KREDYTOWEGO	27
6. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.....	30
7. STRUKTURA WALUTOWA I TERMINOWA BILANSU	33
SPIS TABEL.....	35

NAJWAŻNIEJSZE SPOSTRZEŻENIA I WNIOSKI¹

W okresie I-IX 2017 r. sytuacja sektora bankowego pozostawała stabilna, czemu sprzyjało m.in. znaczne przyspieszenie tempa wzrostu gospodarki, dalsza poprawa sytuacji na rynku pracy, nastrojów przedsiębiorstw i konsumentów oraz środowisko niskich stóp procentowych.

Wzmocnienie bazy kapitałowej

Ograniczona liczba banków niespełniających wymagań regulacyjnych

W okresie I-IX br. odnotowano dalsze wzmocnienie bazy kapitałowej (fundusze własne wzrosły z 175,5 mld zł na koniec ub.r. do 187,3 mld zł na koniec września br., tj. o 6,7%; współczynnik kapitału Tier I wzrósł z 16,1% do 17,2%, a łączny współczynnik kapitałowy z 17,7% do 18,6%).

Na koniec września br. 7 banków spółdzielczych nie spełniało minimalnych wymagań regulacyjnych (1 w zakresie minimalnego poziomu kapitału zakładowego i minimalnych współczynników kapitałowych, 2 w zakresie minimalnego poziomu kapitału zakładowego, 4 w zakresie minimalnych współczynników kapitałowych), ale ich łączny udział w aktywach sektora bankowego był marginalny (0,3%). Pomimo, że liczba i udział banków niespełniających wymagań regulacyjnych była niewielka, to sam fakt występowania tego zjawiska należy uznać za niekorzystny.

Pomimo relatywnie zadowalającej sytuacji bieżącej rekomendowane jest utrzymanie mocnej bazy kapitałowej, a w przypadku niektórych banków jej dalsze wzmocnienie.

Wzmocnieniu bazy kapitałowej służy też realizacja zaleceń KSF ze stycznia br., tj. m.in.: aktualizacja zaleceń w sprawie dodatkowego wymogu kapitałowego na pokrycie ryzyka związanego z portfelem walutowych kredytów dla gospodarstw domowych zabezpieczonych hipotecznie; podwyższenie od grudnia br. do 150% wagi ryzyka dla ekspozycji zabezpieczonych hipoteką na nieruchomości mieszkalnej, w przypadku której wysokość raty kapitałowej lub odsetkowej uzależniona jest od zmian kursu waluty lub walut innych niż waluty przychodów osiąganych przez dłużnika oraz nałożenie od stycznia 2018 r. bufora ryzyka systemowego w wysokości 3% z zastosowaniem do wszystkich ekspozycji na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Dobra sytuacja w zakresie bieżącej płynności

Sytuacja w zakresie bieżącej płynności pozostaje dobra. Podstawowe miary płynności pozostają względnie stabilne i utrzymują się na zadowalających poziomach (dodatnia luka płynności krótkoterminowej zmniejszyła się z 198,9 mld zł na koniec ub.r. do 176,4 mld zł na koniec września br., a współczynnik płynności krótkoterminowej z 1,62 do 1,48, ale nadal znacznie przekraczał wymagane minimum określone na poziomie 1,00). Jednocześnie wszystkie banki spełniały obowiązującą normę LCR na poziomie 80% (w przypadku banków spółdzielczych występowała grupa banków, która nie spełniała wymaganej normy na poziomie jednostkowym, ale były one członkami IPS i miały zgodę KNF na stosowanie grupowej normy LCR, która była spełniona).

---

¹ Uwaga: wszystkie dane UKNF prezentowane w „Informacji” pochodzą z bazy danych z dnia 13 listopada br. (w przypadku danych dotyczących adekwatności kapitałowej z dnia 21 listopada br.) i nie uwzględniają późniejszych korekt sprawozdań finansowych.

Nadal utrzymuje się nadwyżka depozytów sektora niefinansowego nad kredytami udzielonymi temu sektorowi (na koniec września br. relacja kredytów do depozytów tego sektora wynosiła 98,1%).

Pomimo zadowalającej sytuacji w zakresie bieżącej płynności, stale zalecane są działania zmierzające do wzrostu stabilności źródeł finansowania.

Obniżenie wyników na skutek zawyżenia ubiegłorocznej bazy statystycznej
Rekordowy wynik odsetkowy
Wynik w całym 2017 powinien być lepszy od pierwotnych prognoz

Zrealizowany przez sektor bankowy w okresie I-IX br. wynik finansowy netto uległ obniżeniu w stosunku do analogicznego okresu ub.r. (wynik finansowy netto sektora bankowego wyniósł 10 540 mln zł i był o 851 mln zł, tj. o 7,5% niższy niż w analogicznym okresie ub.r.; pogorszenie wyników odnotowano w 171 podmiotach skupiających 71,8% aktywów sektora; 15 podmiotów wykazało stratę w łącznej wysokości 397 mln zł).

Obniżenie wyniku finansowego netto nastąpiło głównie na skutek zmniejszenia pozostałego wyniku działalności bankowej, co wynikało z zawyżenia ubiegłorocznej bazy statystycznej na skutek rozliczenia w II kwartale ub.r. sprzedaży udziałów w VISA Europe. Gdyby nie ten czynnik to zrealizowany w br. wynik finansowy netto byłby wyższy niż zrealizowany w analogicznym okresie ub.r.

W okresie I-IX br. odnotowano poprawę wyniku działalności bankowej sektora bankowego (o 468 mln zł; 1,0%), co nastąpiło dzięki zwiększeniu wyniku odsetkowego (o 3 096 mln zł; 10,9%) oraz wyniku z tytułu opłat i prowizji (o 840 mln zł; 8,8%), przy jednoczesnym obniżeniu wyniku z pozostałej działalności bankowej (-3 467 mln zł; -45,4%). Poprawa wyniku odsetkowego, który osiągnął rekordowy poziom w historii, nastąpiła dzięki dokonaniom w ostatnich kwartałach zmianom w polityce depozytowo-kredytowej polegającym na obniżeniu oprocentowania depozytów, przy jednoczesnym podniesieniu oprocentowania części kredytów. W rezultacie odnotowano wzrost przychodów odsetkowych (o 2 693 mln zł; 6,7%), przy jednoczesnym zmniejszeniu kosztów odsetkowych (o 403 mln zł; -3,4%). Zwiększeniu przychodów sprzyjał też wzrost wolumenów biznesowych w niektórych obszarach. Z kolei wzrost wyniku z tytułu opłat i prowizji wynikał ze wzrostu w niektórych bankach przychodów z tytułu udzielonych kredytów i pożyczek, sprzedaży produktów ubezpieczeniowych, obsługi rachunków bankowych, kart płatniczych i kredytowych, obsługi funduszy inwestycyjnych, działalności maklerskiej i organizacji emisji, etc., jak też zmiany w jednym z banków sposobów ujmowania niektórych transakcji. Natomiast silne obniżenie wyniku z pozostałej działalności bankowej to przede wszystkim efekt wysokiej bazy statystycznej wynikającej z rozliczenia w II kwartale ub.r. sprzedaży udziałów w VISA Europe.

W okresie I-IX br. odnotowano wzrost kosztów działania (o 810 mln zł; 3,4%), który wynikał głównie ze wzrostu kosztów pracowniczych (o 463 mln zł; 3,9%) oraz dodatkowego miesiąca naliczania podatku od niektórych instytucji finansowych (w br. 19 podmiotów zapłaciło z tego tytułu podatek w łącznej wysokości 2 702 mln zł, podczas gdy w analogicznym okresie ub.r. w kwiecie 2 298 mln zł). Dodatkowo odnotowano wzrost kosztów z tytułu BFG (o 110 mln zł; 6,4%), jak też wydatków na informatykę (o 106 mln zł; 7,9%). Z drugiej strony odnotowano obniżenie opłat z tytułu czynszów (-79 mln zł; -3,9%) oraz wydatków na marketing (-49 mln zł; -6,6%).

W okresie I-IX br. odnotowano również nieznaczny wzrost ujemnego salda odpisów i rezerw (o 107 mln zł; 1,7%), co wynikało ze wzrostu ujemnego salda odpisów z tytułu kredytów konsumpcyjnych, pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych oraz kredytów dla przedsiębiorstw, jak też pogorszenia wyniku z tytułu IBNR.

Obserwowane zmiany przełożyły się na poprawę marży odsetkowej (z 2,30 w okresie I-IX ub.r. do 2,42 w okresie I-IX br.), ale pozostałe z podstawowych miar efektywności działania uległy pogorszeniu. W szczególności odnotowano wzrost wskaźnika kosztów (z 55,23 do 56,60), obniżenie ROA (z 0,92 do 0,81) oraz ROE (z 8,51 do 7,42).

Na podstawie planów finansowych banków komercyjnych, w 2017 r. należy oczekiwać obniżenia wyniku finansowego netto sektora bankowego o około 10%. Trzeba jednak dodać, że banki wykazują znaczne zdolności adaptacyjne do zmienionych warunków działania w związku z tym może się okazać, że faktycznie zrealizowany wynik będzie lepszy od tego, jaki wynika z przedłożonych planów (na koniec września br. wynik finansowy netto banków, które sporządziły prognozy dla potrzeb UKNF, był o 1 016 mln zł, tj. o 11,8% wyższy od tego, jaki był prognozowany na ten okres).

Obserwowany w ostatnich okresach spadek dochodów w niektórych obszarach, jak też wzrost obciążeń oraz wzrost wymagań regulacyjnych, stanowi jednak istotne wyzwanie dla niektórych banków i wymaga podjęcia przez nie działań, które zapewnią im odpowiedni poziom zyskowności (niski poziom zyskowności niektórych banków jest też konsekwencją błędów popełnionych przez nie w ubiegłych latach).

Wzrost skali działania sektora bankowego

Wzrost udziału inwestorów krajowych w aktywach sektora bankowego powyżej 50%

Przyspieszenie tempa wzrostu gospodarczego w połączeniu ze stabilną sytuacją przedsiębiorstw, dalszą poprawą sytuacji na rynku pracy, dalszą poprawą nastrojów przedsiębiorstw i konsumentów, jak też środowisko niskich stóp procentowych sprzyjały zwiększeniu skali działania sektora bankowego w niektórych obszarach.

Odnotowany w okresie I-IX br. nominalny przyrost sumy bilansowej (o 46,4 mld zł, tj. o 2,7%) był niższy niż w analogicznym okresie ub.r., ale wynikało to z obserwowanego w tym okresie umocnienia złotego względem walut głównych. Po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut względem złotego² przyrost (o 68,8 mld zł, tj. o 4,1%) okazał się marginalnie wyższy niż w analogicznym okresie ub.r. Głównymi obszarami przyrostu po stronie aktywów były kredyty dla sektora niefinansowego, a po stronie zobowiązań depozyty sektora budżetowego.

Banki kontynuowały działania zmierzające do wzrostu efektywności działania w drodze optymalizacji zatrudnienia i sieci sprzedaży. Proces ten był wzmocniony przez dokonane w minionych okresach przejęcia i fuzje oraz rozwój bankowości elektronicznej. W rezultacie w okresie I-IX br. doszło do zmniejszenia liczby zatrudnionych w sektorze bankowym (o 3,4 tys. osób) oraz sieci sprzedaży (o 667 placówek). Mając na uwadze globalne trendy należy liczyć się z tym, że proces ten będzie kontynuowany.

---

² Do ustalenia tempa wzrostu wybranych pozycji bilansu skorygowanego o zmiany kursów walut przyjęto ich poziom z końca września br., przy czym ze względu na ograniczenia systemu sprawozdawczego, prezentowane dane należy traktować jako przybliżone szacunki.

Poziom koncentracji nie uległ istotnej zmianie (udział 10-ciu największych banków w aktywach sektora, kredytach dla sektora niefinansowego oraz depozytach sektora niefinansowego marginalnie się obniżył w stosunku do końca ub.r. i na koniec września br. wynosił odpowiednio 70,5%; 69,8% i 74,5%).

W związku ze sfinalizowaniem w czerwcu br. przejęcia kontroli nad Bankiem Pekao SA przez kapitał polski (PZU SA i PFR SA) doszło do zasadniczej zmiany struktury własnościowej sektora bankowego. W rezultacie po raz pierwszy od 1999 r. udział inwestorów krajowych w aktywach sektora bankowego był wyższy od udziału inwestorów zagranicznych i na koniec września br. wynosił 54,5% (wobec 43,4% na koniec ub.r.).

Przyspieszenie tempa wzrostu kredytów

Odnotowany w okresie I-IX br. przyrost akcji kredytowej (wartość kredytów ogółem zwiększyła się o 40,1 mld zł, tj. o 3,4%, rok/rok o 5,0%; po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut o około 59,1 mld zł, tj. o 5,1%, rok/rok o 5,8%), był znacznie wyższy (o około 70%) niż w analogicznym okresie ub.r. Wynikało to głównie ze wzrostu kredytów dla sektora przedsiębiorstw i gospodarstw domowych, a w mniejszym stopniu ze wzrostu kredytów dla sektora finansowego.

Rozwojowi akcji kredytowej sprzyjało przyspieszenie tempa wzrostu gospodarki, stabilna sytuacja sektora przedsiębiorstw, dalsza poprawa sytuacji na rynku pracy, związana z tym poprawa nastrojów przedsiębiorstw i konsumentów oraz rekordowo niskie stopy procentowe.

W okresie I-IX wartość portfela kredytów gospodarstw domowych w ujęciu nominalnym uległa jedynie ograniczonemu zwiększeniu (o 12,4 mld zł, tj. o 1,9%; rok/rok o 3,3%), ale wynikało to z umocnienia złotego, skutkującego obniżeniem wyrażonego w złotych stanu kredytów walutowych. Po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut odnotowany przyrost był istotnie wyższy (o 26,2 mld zł, tj. o 4,0%, rok/rok o 4,6%), a zarazem wyższy niż w analogicznym okresie ub.r. (o około 20%).

Tempo wzrostu kredytów mieszkaniowych pozostaje relatywnie stabilne. Wprawdzie w ujęciu nominalnym w okresie I-IX br. odnotowano zmniejszenie stanu portfela tych kredytów (-1,8 mld zł, -0,5%, rok/rok wzrost o 1,6%), ale wynikało to ze wskazanego umocnienia złotego. Po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut stan kredytów mieszkaniowych wzrósł (o 11,0 mld zł, tj. o 2,8%, rok/rok o 3,6%), a odnotowany przyrost był wyższy (o około 15%) niż w analogicznym okresie ub.r. (również dane AMRON-SARFiN i BIK wskazują na wzrost akcji kredytowej). W strukturze walutowej portfela odnotowano dalsze zmniejszenie udziału kredytów walutowych (z 41,4% na koniec ub.r. do 36,4% na koniec września br.), jak też obniżenie stanu zadłużenia w walucie oryginalnej (zadłużenie z tytułu kredytów CHF zmniejszyło się z 32,6 mld CHF na koniec ub.r. do 30,7 mld CHF na koniec września br.).

Utrzymuje się relatywnie wysokie tempo wzrostu kredytów konsumpcyjnych. Odnotowany w okresie I-IX br. przyrost stanu portfela kredytów konsumpcyjnych (o 9,9 mld zł, tj. o 6,6%, rok/rok o 7,9%; skorygowany o 10,5 mld zł, tj. o 7,0%, rok/rok o 8,1%) był wyższy (o około 30%) niż w analogicznym okresie ub.r. Zwiększeniu akcji kredytowej w tym obszarze (obok wskazanych wyżej czynników) sprzyja też modyfikacja strategii działania części banków w kierunku większego udziału krótkoterminowych kredytów detalicznych.

Tempo wzrostu pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych uległo przyspieszeniu, przy czym odnotowany w okresie I-IX br. przyrost stanu tych kredytów (o 4,3 mld zł, tj. o 3,9%, rok/rok o 3,2%; skorygowany 4,6 mld zł, tj. 4,2%, rok/rok o 3,4%) był wyższy od zrealizowanego w analogicznym okresie ub.r. (o około 20%).

Obserwowane w br. przyspieszenie tempa wzrostu gospodarki sprzyjało rozszerzeniu akcji kredytowej w obszarze kredytów dla przedsiębiorstw, których przyrost w okresie I-IX br. (o 22,3 mld zł, tj. o 6,5%, rok/rok o 6,0%; skorygowany o 26,6 mld zł, tj. o 7,8%, rok/rok o 6,3%) był znacząco wyższy od odnotowanego w analogicznym okresie ub.r. (o około 40%). Przyrost obserwowany był zarówno w obszarze kredytów dla dużych przedsiębiorstw, jak i kredytów dla MSP, przy czym z punktu widzenia celu udzielenia kredytu wzrost akcji kredytowej obserwowano głównie w obszarze kredytów na działalność bieżącą oraz inwestycyjną. W kontekście dynamiki akcji kredytowej, należy mieć na uwadze badania NBP, które wskazują na spadek zainteresowania przedsiębiorstw kredytem i to pomimo jego wysokiej dostępności i historycznie najniższej ceny, co wynika z ich ogólnie dobrej sytuacji finansowej, jak też z rozwoju alternatywnych form finansowania działalności oraz finansowania rozwoju części przedsiębiorstw kontrolowanych przez inwestorów zagranicznych w oparciu o środki z grupy macierzystej.

W ocenie NBP obecne tempo wzrostu akcji kredytowej z jednej strony nie powinno prowadzić do narastania nierównowag oraz zagrażać stabilności finansowej, a z drugiej nie powinno stanowić bariery dla rozwoju gospodarki.

Jakość portfela kredytowego pozostaje stabilna

Jakość portfela kredytowego pozostaje stabilna. W okresie I-IX br. odnotowano marginalny wzrost stanu kredytów zagrożonych (o 0,3 mld zł, tj. o 0,4%). Niski przyrost stanu kredytów zagrożonych w połączeniu ze wzrostem portfela kredytowego doprowadził do zmniejszenia udziału kredytów zagrożonych (z 6,2% na koniec ub.r. do 6,0% na koniec września br.). Trzeba jednak dodać, że ten korzystny obraz po części wynikał ze zmiany zasad rachunkowości w jednym z banków, skutkującym wyłączeniem z kategorii zagrożone części portfela kredytowego.

W okresie I-IX br. odnotowano umiarkowany spadek stanu zagrożonych kredytów mieszkaniowych (o 0,3 mld zł, tj. o -2,4%) oraz nieznaczne obniżenie ich udziału w portfelu (z 2,9% na koniec ub.r. do 2,8% na koniec września br.). Odnotowano też spadek stanu kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni (o 0,4 mld zł) i ich udziału w portfelu (z 2,8% do 2,7%). Trzeba jednak mieć na uwadze, że spadek stanu kredytów zagrożonych (jak i opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni) wynikał z umocnienia złotego, co skutkowało zmniejszeniem stanu kredytów zagrożonych w portfelu kredytów walutowych (o 0,7 mld zł), podczas gdy stan zagrożonych kredytów złotych nieznacznie wzrósł (o 0,4 mld zł). Ponadto, w kontekście wysokiej bieżącej jakości kredytów mieszkaniowych na tle innych portfeli, UKNF stale podkreśla, że należy mieć na uwadze iż portfel ten generuje szereg rodzajów potencjalnego ryzyka, które może zmaterializować się w przyszłości (w szczególności trzeba mieć na uwadze dominującą rolę tych kredytów w bilansie sektora bankowego, wysoki udział kredytów walutowych, wysokie LTV części portfela kredytowego, jak też kwestie społeczne i prawne związane z realizacją zabezpieczeń).

Jakość portfela kredytów konsumpcyjnych pozostaje stabilna. Jednak w okresie I-IX br. odnotowano wzrost stanu kredytów zagrożonych (o 0,9 mld zł, tj. o 5,3%), choć ze względu na wyższą dynamikę wzrostu całego portfela, udział kredytów zagrożonych w portfelu tych kredytów uległ marginalnemu obniżeniu (z 11,5% na koniec ub.r. do 11,4% na koniec września br.). W okresie

tym odnotowano też zwiększenie stanu kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni (o 0,8 mld zł, tj. o 4,2%), choć ich udział w portfelu kredytowym uległ obniżeniu (z 11,9% do 11,7%).

W okresie I-IX br. jakość portfela pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych uległa pogorszeniu, wyrażającym się wzrostem stanu kredytów zagrożonych (o 0,8 mld zł, tj. o 7,5%) oraz ich udziału w portfelu (z 10,0% na koniec ub.r. do 10,3% na koniec września br.).

Jakość portfela kredytów dla przedsiębiorstw uległa poprawie. W okresie I-IX br. odnotowano zmniejszenie stanu zagrożonych kredytów przedsiębiorstw (o 1,2 mld zł, tj. o -3,7%) oraz zmniejszenie ich udziału w portfelu (z 9,2% na koniec ub.r. do 8,3% na koniec września br.). Z punktu widzenia skali działania przedsiębiorstw poprawę jakości odnotowano zarówno w portfelu kredytów dla MSP (stan kredytów zagrożonych zmniejszył się o 0,7 mld zł, a ich udział w portfelu obniżył z 11,1% do 10,0%), jak i kredytów dla dużych przedsiębiorstw (stan kredytów zagrożonych obniżył się o 0,5 mld zł, a ich udział w portfelu z 6,8% do 6,2%). Należy jednak mieć na uwadze, że ten korzystny obraz po części wynikał ze wskazanej już zmiany zasad rachunkowości w jednym z banków, skutkującym wyłączeniem z kategorii zagrożone części portfela kredytów dla MSP.

Jakość kredytów dla sektora finansowego i budżetowego pozostawała wysoka (udział kredytów zagrożonych w tych portfelach był marginalny).

Dalszy wzrost portfela papierów skarbowych

W okresie I-IX br. odnotowano ograniczony wzrost najpłynniejszych aktywów (o 6,1 mld zł, tj. o 1,2%), który wynikał ze zwiększenia portfela papierów skarbowych (o 9,8 mld zł) oraz stanu lokat w banku centralnym (o 8,9 mld zł), przy czym większość przyrostu papierów skarbowych wystąpiła w podmiotach, które od ubiegłego roku podlegają ustawie podatku od niektórych instytucji finansowych. Wolniejszy przyrost aktywów płynnych niż innych aktywów doprowadził do nieznacznego obniżenia ich udziału w sumie bilansowej (z 29,8% na koniec ub.r. do 29,3% na koniec września br.).

Wzrost zobowiązań i kapitałów

Znaczne obniżenie tempa wzrostu depozytów sektora niefinansowego

W okresie I-IX br. odnotowano umiarkowany wzrost zobowiązań sektora bankowego (o 34,1 mld zł, tj. o 2,2%, rok/rok o 5,0%; skorygowany o 52,2 mld zł, tj. o 3,5%, rok/rok o 5,5%). Wynikało to głównie z przyrostu depozytów sektora budżetowego, a w znacznie mniejszym z przyrostu depozytów gospodarstw domowych oraz emisji własnych. W okresie tym odnotowano również znaczny wzrost kapitałów (o 12,3 mld zł; tj. o 6,7%; rok/rok o 7,6%).

Stan depozytów sektora niefinansowego w okresie I-IX br. uległ obniżeniu (o 1,1 mld zł, tj. o -0,1%, rok/rok wzrost o 5,1%), co po części wynikało z umocnienia złotego. W ujęciu skorygowanym o zmiany kursów walut odnotowano niewielki przyrost depozytów (o 6,4 mld zł, tj. o 0,6%, rok/rok wzrost o 5,4%), ale był on znacznie niższy od odnotowanego w analogicznym okresie ub.r. (o ponad 80%). Obniżenie stanu depozytów wynikało ze zmniejszenia stanu depozytów sektora przedsiębiorstw (14,9 mld zł, tj. o -5,4%; rok/rok wzrost o 3,7%) oraz relatywnie niskiego przyrostu depozytów gospodarstw domowych (o 11,5 mld zł, tj. o 1,6%; rok/rok wzrost o 5,5%). Jednocześnie w strukturze terminowej depozytów odnotowano dalszy wzrost udziału depozytów bieżących kosztem depozytów terminowych (w przypadku depozytów gospodarstw domowych udział ten

wzrósł z 56,0% na koniec ub.r. do 59,3% na koniec września br.). Obecnie trudno jest stwierdzić, czy obserwowane w ostatnich okresach obniżenie tempa wzrostu bazy depozytowej jest zjawiskiem trwałym, czy też przejściowym. Jednak niewątpliwie rozwój bazy depozytowej pozostaje pod presją środowiska niskich stóp procentowych oraz zmniejszenia przez banki oprocentowania depozytów, co wpływa na spadek skłonności do oszczędzania w bankach oraz poszukiwania alternatywnych form oszczędności i inwestycji, a zarazem powoduje zmniejszenie przyrostu depozytów z tytułu odsetek od już złożonych lokat. Dodatkowo powrót zjawisk inflacyjnych spowodował, że realne oprocentowanie depozytów stało się ujemne, co wywiera dodatkową presję na poszukiwanie alternatywnych form oszczędzania.

W okresie I-IX br. odnotowano zmniejszenie nominalnego stanu depozytów oraz kredytów sektora finansowego (o 8,7 mld zł, tj. o -3,5%, rok/rok -2,2%), ale wynikało to głównie z umocnienia złotego. Po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut odnotowano jedynie marginalny spadek stanu tych środków (o 1,0 mld zł, tj. o -0,4%, rok/rok -0,7%). W długim okresie stan tych środków pozostaje względnie stabilny, co z kolei prowadzi do stopniowego zmniejszenia ich udziału w strukturze zobowiązań i w całej sumie bilansowej (na koniec września br. stanowiły one 15,5% ogółu zobowiązań oraz 13,8% sumy bilansowej).

Podobnie, jak w latach ubiegłych, na początku roku odnotowano silny napływ lokat sektora rządowego, które lokowane są w banku państwowym (na koniec września br. stan tych środków był o 42,5 mld zł, tj. o 66,9% wyższy niż na koniec ub.r.). Należy jednak mieć na uwadze, że napływ tych środków jest bardzo silnie skoncentrowany, w rezultacie czego rola tych środków w finansowaniu działalności banków pozostaje ograniczona.

W okresie I-IX br. odnotowano znaczny wzrost stanu emisji własnych (o 11,0 mld zł, tj. o 16,3%), co w znacznym stopniu wynikało z emisji listów zastawnych przeprowadzonych przez jeden z banków hipotecznych, ale ich rola w finansowaniu działania sektora pozostaje ograniczona.

Stan pozostałych zobowiązań nie uległ większym zmianom.

Otoczenie makroekonomiczne tworzy sprzyjające warunki dla działania banków

Obserwowane w br. znaczne przyspieszenie tempa wzrostu polskiej gospodarki (w III kwartale br. roczne tempo wzrostu PKB przyspieszyło do 5,0%) przekłada się na dalszą poprawę na rynku pracy (rekordowo niska stopa bezrobocia) oraz poprawę sytuacji gospodarstw domowych i nastrojów konsumentów, które kształtują się na rekordowo wysokim poziomie (istotną rolę odgrywa też Program „Rodzina 500+”, który znacząco zwiększył dochody części gospodarstw domowych), jak też poprawę sytuacji i nastrojów przedsiębiorstw. Tym samym można uznać, że otoczenie makroekonomiczne sprzyja rozwojowi sektora bankowego.

Należy jednak mieć na uwadze, że w otoczeniu zewnętrznym polskiej gospodarki znajduje się szereg źródeł niepewności i potencjalnego ryzyka, przy czym do kluczowych można zaliczyć: rozwój sytuacji makroekonomicznej w głównych gospodarkach (kraje strefy euro, USA, Chiny), działania głównych banków centralnych (EBC i FED oraz PBC, BOJ, BOE, SNB), ryzyko związane z wyjściem W. Brytanii z UE, zmiany cen surowców, ryzyko związane z ewentualnym wzrostem protekcjonizmu oraz ryzyko geopolityczne (Korea Północna, Bliski Wschód, Ukraina). Realizacja niekorzystnych scenariuszy może prowadzić do wzrostu awersji do ryzyka, a w konsekwencji do osłabienia złotego, zwiększenia premii za ryzyko dla polskich aktywów (skutkującego ich przeceną),

a w przypadku kumulacji negatywnych zjawisk może też prowadzić do pogorszenia koniunktury w Polsce.

Źródłem niepewności i potencjalnego ryzyka są również zmiany o charakterze regulacyjnym, które mogą oddziaływać zarówno pozytywnie, jak i negatywnie na sytuację gospodarstw domowych, przedsiębiorstw oraz banków. Wydaje się jednak, że w przypadku większości tych czynników banki mają możliwość adaptacji, w krótkim lub średnim okresie.

1. POZYCJA KAPITAŁOWA

Wzrost funduszy własnych

Tabela 1. Fundusze własne i kwota ekspozycji na ryzyko

	Wartość (mld zł)				Zmiana w 2017	
	09/16	12/16	06/17	09/17	mld zł	%
Fundusze własne	172,0	175,5	182,9	187,3	11,8	6,7%
- kapitał Tier I	156,7	159,8	168,4	172,9	13,1	8,2%
kapitał podstawowy Tier I	156,6	159,8	168,4	172,9	13,1	8,2%
kapitał dodatkowy Tier I	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	-10,8%
- kapitał Tier II	15,3	15,6	14,5	14,4	-1,3	-8,1%
Łączna kwota ekspozycja na ryzyko	980,1	990,3	988,5	1004,3	14,0	1,4%
- kredytowe, kontrahenta, rozmycia oraz dostaw	869,1	879,5	884,0	905,5	26,0	3,0%
- operacyjne	78,5	80,0	78,9	79,2	-0,8	-0,9%
- pozostałe ³	32,5	30,8	25,7	19,5	-11,3	-36,6%

Na koniec września br. fundusze własne sektora bankowego wynosiły 187,3 mld zł i były o 11,8 mld zł, tj. o 6,7% wyższe od funduszy na koniec ub.r. Obserwowany wzrost wynikał głównie z zatrzymania w bankach ponad trzech czwartych zysków wypracowanych w 2016 r.

Na koniec okresu wszystkie banki komercyjne spełniały wymóg posiadania minimalnego kapitału założycielskiego na poziomie 5 mln EUR. Natomiast w przypadku banków spółdzielczych trzy banki nie spełniały minimalnych wymagań w tym zakresie, które w ich przypadku określone są na poziomie 1 mln EUR.

Łączna kwota ekspozycji na ryzyko wzrosła o 14,0 mld zł, tj. o 1,4%, głównie na skutek wzrostu łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko kredytowe.

Miary adekwatności kapitałowej na względnie zadowalających poziomach

Tabela 2. Współczynniki kapitałowe

	Wartość współczynnika				Udział w aktywach sektora (%)			
	09/16	12/16	06/17	09/17	09/16	12/16	06/17	09/17
Współczynnik kapitału Tier I (TI)								
Sektor	16,0	16,1	17,0	17,2				
Banki komercyjne	16,0	16,1	17,1	17,3				
Banki spółdzielcze	16,0	16,0	16,5	16,3				
Łączny współczynnik kapitałowy (TCR)								
Sektor	17,5	17,7	18,5	18,6				
Banki komercyjne	17,6	17,8	18,6	18,8				
Banki spółdzielcze	17,1	17,1	17,5	17,2				
Rozkład banków względem wysokości łącznego współczynnika kapitałowego (liczba banków)								
poniżej 8%	1	3	1	1	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%
8-12%	15	14	15	13	1,6%	1,7%	1,7%	1,8%
12% i więcej	581	577	575	575	96,4%	96,1%	95,8%	95,8%
Banki niespełniające wymagań regulacyjnych								
	5	5	5	7	1,4%	1,4%	0,3%	0,3%

³ Kategoria ta obejmuje łączną kwotę ekspozycji na ryzyko z tytułu ryzyka pozycji, ryzyka walutowego i ryzyka cen towarów, stałych kosztów pośrednich, dużych ekspozycji w portfelu handlowym, rozliczenia/dostawy oraz innych ekspozycji na ryzyko.

Relatywnie wysoki wzrost funduszy własnych w połączeniu z ograniczonym wzrostem łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko spowodował wzrost współczynników kapitałowych. W konsekwencji według stanu na koniec września br. współczynnik kapitału podstawowego Tier I (CET1) sektora bankowego traktowanego jako jeden bank wynosił 17,2%, współczynnik kapitału Tier I (T1) również 17,2%, a łączny współczynnik kapitałowy (TCR) 18,6%, co oznacza że sektor bankowy jako całość spełniał minimalne wymagania regulacyjne określone w pakiecie CRD IV/CRR⁴.

Siedem banków spółdzielczych nie spełniało minimalnych wymagań regulacyjnych

Biorąc pod uwagę zarówno wymagania regulacyjne w zakresie minimalnego poziomu funduszy własnych, jak i wymagania regulacyjne w zakresie minimalnych współczynników kapitałowych⁵, można stwierdzić że na koniec września br. siedem banków spółdzielczych nie spełniało minimalnych wymagań regulacyjnych (1 w zakresie minimalnego poziomu kapitału zakładowego i minimalnych współczynników kapitałowych, 2 w zakresie minimalnego poziomu kapitału zakładowego, 4 w zakresie minimalnych współczynników kapitałowych), przy czym ich łączny udział w aktywach sektora bankowego był marginalny i wynosił jedynie 0,3%.

Pomimo, że liczba i udział banków nie spełniających wymagań regulacyjnych są niewielkie, to sam fakt występowania tego zjawiska należy uznać za niekorzystny.

Wskaźniki dźwigni finansowej na zadowalających poziomach

Zgodnie z zaleceniami KNF w sprawie polityki dywidendowej, KNF oczekuje, że wskaźnik dźwigni finansowej w bankach dokonujących wypłaty dywidendy powinien być wyższy od 5%. Na koniec września br. tylko dwa banki komercyjne oraz dziesięć banków spółdzielczych nie spełniało oczekiwań nadzoru w tym zakresie, przy czym ich łączny udział w aktywach sektora bankowego wynosił jedynie 2,7%.

Rekomendowane utrzymanie mocnej bazy kapitałowej

Pomimo relatywnie zadowalającej sytuacji bieżącej, KNF stale rekomenduje utrzymanie mocnej bazy kapitałowej, a w przypadku niektórych banków jej dalsze wzmocnienie, co wynika z poziomu ryzyka już zakumulowanego w bilansach banków, jak też źródeł potencjalnego ryzyka znajdujących się w otoczeniu banków i polskiej gospodarki.

---

⁴ Zgodnie z art. 92 CRR banki zobowiązane są utrzymywać współczynnik kapitału podstawowego Tier I, współczynnik kapitału Tier I oraz łączny współczynnik kapitałowy na poziomie nie niższym niż odpowiednio 4,5%; 6,0% i 8,0% łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko.

⁵ Po uwzględnieniu dodatkowego wymogu kapitałowego nałożonego na banki posiadające istotne ekspozycje na rynku walutowych kredytów dla gospodarstw domowych zabezpieczonych hipotecznie (tzw. „add-on”, który w zależności od banku wynosi od 0,5% do 3,8% łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko), bufora zabezpieczającego (1,25%), bufora antycyklicznego (0,0%) oraz bufora OSII (w zależności od banku wynosi od 0,0% do 0,75%). Szerzej zob. „Raport o sytuacji banków w 2016 r.”, UKNF.

Wzmocnieniu bazy kapitałowej służy też realizacja zaleceń KSF ze stycznia br.⁶, tj. m.in.:

- aktualizacja zaleceń w sprawie dodatkowego wymogu kapitałowego na pokrycie ryzyka związanego z portfelem walutowych kredytów dla gospodarstw domowych zabezpieczonych hipotecznie;
- podwyższenie od grudnia br. do 150% wagi ryzyka dla ekspozycji zabezpieczonych hipoteką na nieruchomości mieszkalnej, w przypadku której wysokość raty kapitałowej lub odsetkowej uzależniona jest od zmian kursu waluty lub walut innych niż waluty przychodów osiągniętych przez dłużnika;
- nałożenie od stycznia 2018 r. bufora ryzyka systemowego w wysokości 3% z zastosowaniem do wszystkich ekspozycji na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

W kontekście możliwości zwiększania bazy kapitałowej, należy mieć na uwadze pewne obniżenie możliwości gromadzenia kapitałów w drodze akumulacji zysków, co wynika z obniżonej zyskowności sektora bankowego na skutek ograniczenia źródeł jego dochodów, niskich stóp procentowych, zwiększenia obciążeń na rzecz BFG, jak też uchwalenia ustawy o podatku od niektórych instytucji finansowych. Obniżona zyskowność sektora może też zmniejszać skłonność inwestorów do inwestowania w banki, co niektórym podmiotom może ograniczać możliwości pozyskania kapitału na rynku.

---

⁶ Zob. Komunikat Komitetu Stabilności Finansowej po posiedzeniu dotyczącym nadzoru makroostrożnościowego nad systemem finansowym, które odbyło się 13 stycznia 2017 r.

2. POZYCJA PŁYNNOŚCIOWA

Zadawalająca sytuacja w zakresie bieżącej płynności

Tabela 3. Wybrane miary płynności

	Wartość (mld zł)				Zmiana w 2017	
	09/16	12/16	06/17	09/17	mld zł	%
Podstawowa rezerwa płynności	317,5	343,5	348,9	338,3	-5,2	-1,5%
Uzupełniająca rezerwa płynności	213,5	178,0	189,6	202,8	24,9	14,0%
Środki obce niestabilne	359,1	322,4	359,4	364,8	42,4	13,1%
Luka płynności krótkoterminowej	171,8	198,9	179,1	176,4	-22,5	-11,3%
Współczynnik płynności krótkoterminowej	1,48	1,62	1,50	1,48	x	x
Środki obce stabilne	1 173,2	1 204,4	1 208,6	1 207,4	2,9	0,2%
Kredyty dla sektora niefinansowego	964,4	973,8	994,7	1 007,9	34,1	3,5%
Depozyty sektora niefinansowego	976,7	1 028,1	1 016,4	1 026,9	-1,1	-0,1%
Nadwyżka/niedobór depozytów	12,3	54,2	21,7	19,0	x	x
Relacja kredyty/depozyty	98,7%	94,7%	97,9%	98,1%	x	x

Przestrzeżenie postanowień uchwały KNF nr 386/2008 pozostaje zadowalające. Liczba naruszeń uchwały pozostaje niewielka i dotyczy podmiotów mających marginalne znaczenie w skali systemu.

Podstawowe miary płynności pozostają względnie stabilne i utrzymują się na zadowalających poziomach. W okresie I-IX br. odnotowano nieznaczne zmniejszenie podstawowej rezerwy płynności, a zarazem znaczny wzrost uzupełniającej rezerwy płynności oraz środków obcych niestabilnych. W rezultacie nastąpiło obniżenie dodatniej luki płynności (do 176,4 mld zł) oraz współczynnika płynności krótkoterminowej (z 1,62 na koniec ub.r. do 1,48 na koniec września br.), ale nadal kształtował się on na poziomie znacznie przekraczającym wymagane minimum.

Na koniec września br. wszystkie banki komercyjne spełniały obowiązującą normę LCR na poziomie 80% (obowiązuje od stycznia br.). W przypadku banków spółdzielczych występowała grupa banków, która nie spełniała wymaganej normy na poziomie jednostkowym, ale były one członkami IPS i miały zgodę KNF na stosowanie grupowej normy LCR, która była spełniona.

Pomimo obserwowanego w okresie I-IX br. obniżenia nominalnego stanu depozytów sektora niefinansowego, a zarazem wzrostu stanu kredytów udzielonych temu sektorowi, nadal utrzymuje się nadwyżka depozytów nad kredytami (na koniec września br. relacja kredytów do depozytów tego sektora wynosiła 98,1%), co sprzyja stabilnemu rozwojowi sektora.

Stale zalecane działania zwiększające stabilność źródeł finansowania

Pomimo zadowalającej sytuacji w zakresie bieżącej płynności, stale zalecane są działania zmierzające do wzrostu stabilności źródeł finansowania oraz realizacji strategii, które będą dobrze wkomponowane w uwarunkowania zewnętrzne. W szczególności pożądana jest dalsza dywersyfikacja źródeł finansowania oraz wydłużanie terminów wymagalności zobowiązań.

3. WYNIKI FINANSOWE

Obniżenie wyników na skutek zawyżenia ubiegłorocznej bazy statystycznej

Tabela 4. Wybrane elementy rachunku wyników sektora bankowego

	Wartość (mln zł)		Zmiana		Wynik w czterech ostatnich kwartałach			
	09/2016	09/2017	mln zł	%	IV/16	I/17	II/17	III/17
Wynik działalności bankowej	45 536	46 004	468	1,0%	13 779	14 766	15 721	15 517
- wynik z tytułu odsetek	28 398	31 493	3 096	10,9%	9 627	10 134	10 492	10 868
- wynik z tytułu opłat i prowizji	9 492	10 332	840	8,8%	3 100	3 390	3 445	3 497
- pozostałe pozycje	7 646	4 178	-3 467	-45,4%	1 053	1 243	1 783	1 153
Koszty działania	23 836	24 646	810	3,4%	7 830	8 652	8 065	7 930
Amortyzacja	2 170	2 194	23	1,1%	742	730	723	741
Saldo rezerw i odpisów (ujemne)	6 288	6 395	107	1,7%	2 803	1 948	2 221	2 226
WYNIK FINANSOWY NETTO, w tym:	11 391	10 540	-851	-7,5%	2 518	2 756	3 942	3 841
- banki komercyjne i oddz. inst. kred.	10 879	9 920	-959	-8,8%	2 449	2 519	3 738	3 663
- banki spółdzielcze	512	620	108	21,0%	68	237	204	178

Zrealizowany w okresie I-IX br. wynik finansowy netto sektora bankowego wyniósł 10 540 mln zł i był o 851 mln zł, tj. o 7,5% niższy od osiągniętego w analogicznym okresie ub.r.

Obniżenie wyników odnotowano w 171 podmiotach skupiających 71,8% aktywów sektora. Jednocześnie w 4 bankach komercyjnych, 4 spółdzielczych oraz 7 oddziałach instytucji kredytowych odnotowano stratę w łącznej wysokości 397 mln zł (ich udział w aktywach sektora wyniósł 4,2%).

Obniżenie wyników było głównie konsekwencją zawyżenia ubiegłorocznej bazy statystycznej na skutek rozliczenia w II kwartale 2016 r. sprzedaży udziałów w VISA Europe Limited. Gdyby nie ten czynnik to zrealizowany w br. wynik finansowy netto byłby wyższy niż zrealizowany w analogicznym okresie ub.r.

Tabela 5. Czynniki zmiany wyniku finansowego netto sektora bankowego w 2017

	Wartość (mln zł)		Wpływ na zmianę
	09/2016	09/2017	
1. Wynik działalności bankowej	45 536	46 004	
- wynik z tytułu odsetek	28 398	31 493	3 096
- wynik z tytułu opłat i prowizji	9 492	10 332	840
- pozostały wynik działalności bankowej	7 646	4 178	-3 467
2. Pozostałe przychody/koszty operacyjne (saldo) ⁷	1 556	1 414	-142
3. Koszty działania banku	23 836	24 646	-810
4. Amortyzacja	2 170	2 194	-23
5. Saldo odpisów i rezerw (ujemne)	6 288	6 395	-107
6. Wynik z działalności operacyjnej (1+2-3-4-5)	14 796	14 183	
7. Wynik na operacjach nadzwyczajnych i działalności nieoperacyjnej	42	-63	-105
8. Wynik brutto z działalności kontynuowanej (6+7)	14 838	14 119	
9. Obowiązkowe obciążenia	3 448	3 580	-132
10. Zysk netto z działalności kontynuowanej (8-9)	11 391	10 540	
11. Wynik netto z działalności zaniechanej	0	0	0
12. Wynik finansowy netto (10+11)	11 391	10 540	-851

⁷ Uwzględnia się tu również wynik z tytułu korekt wartości godziwej w rachunkowości zabezpieczeń i wynik z tytułu zaprzestania ujmowania składników aktywów innych niż przeznaczone do sprzedaży.

Obniżenie wyniku finansowego netto nastąpiło głównie na skutek zmniejszenia pozostałego wyniku działalności bankowej, a w mniejszym stopniu na skutek wzrostu kosztów działania, obniżenia dodatniego salda pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych oraz wzrostu ujemnego salda odpisów i rezerw. W przeciwnym kierunku oddziaływał wzrost wyniku odsetkowego oraz wyniku z tytułu opłat i prowizji.

**Rekordowy wynik odsetkowy
Wzrost wyniku z tytułu opłat i prowizji
Spadek pozostałego wyniku działalności bankowej**

W okresie I-IX br. odnotowano poprawę wyniku działalności bankowej sektora bankowego (o 468 mln zł; 1,0%), co nastąpiło dzięki zwiększeniu wyniku odsetkowego (o 3 096 mln zł; 10,9%) oraz wyniku z tytułu opłat i prowizji (o 840 mln zł; 8,8%), przy jednoczesnym obniżeniu wyniku z pozostałej działalności bankowej (-3 467 mln zł; -45,4%).

Pomimo utrzymującego się środowiska niskich stóp procentowych, w okresie I-IX br. sektor bankowy zrealizował rekordowy wynik odsetkowy (31 493 mln zł). Zostało to osiągnięte dzięki dokonany w ostatnich okresach zmianom w polityce depozytowo-kredytowej polegającym na obniżeniu oprocentowania depozytów, przy jednoczesnym zwiększeniu oprocentowania części kredytów. W rezultacie, w badanym okresie odnotowano wzrost przychodów odsetkowych (o 2 693 mln zł; 6,7%), przy jednoczesnym zmniejszeniu kosztów odsetkowych (o 403 mln zł; -3,4%). Zwiększeniu przychodów sprzyjał dodatkowo wzrost wolumenów biznesowych w niektórych obszarach. Wzrost przychodów odsetkowych dotyczył większości pozycji, przy czym w ujęciu wartościowym w największym stopniu wzrosły przychody z tytułu kredytów konsumpcyjnych (o 625 mln zł; 5,9%), instrumentów dłużnych (o 580 mln zł; 12,3%), kredytów mieszkaniowych (o 559 mln zł; 7,9%) oraz kredytów dla przedsiębiorstw (o 558 mln zł; 6,5%). Z kolei zmniejszenie kosztów odsetkowych dotyczyło przede wszystkim odsetek płaconych z tytułu depozytów gospodarstw domowych (-567 mln zł; -10,1%), a w mniejszym stopniu depozytów przedsiębiorstw (-127 mln zł; -7,1%). Z drugiej strony odnotowano wzrost kosztów z tytułu zobowiązań wobec sektora budżetowego (o 179 mln zł; 25,7%) oraz finansowego (o 119 mln zł; 3,2%).

Wzrost wyniku z tytułu opłat i prowizji (o 840 mln zł; 8,8%) wynikał ze wzrostu w niektórych bankach przychodów z tytułu udzielonych kredytów i pożyczek, sprzedaży produktów ubezpieczeniowych, obsługi rachunków bankowych, kart płatniczych i kredytowych, obsługi funduszy inwestycyjnych, działalności maklerskiej i organizacji emisji, etc. Dodatkowo w jednym z dużych banków nastąpiła zmiana prezentacji niektórych transakcji, polegająca na ich przesunięciu do wyniku z tytułu prowizji i opłat, podczas gdy wcześniej były one ujmowane w pozycji pozostały wynik działalności bankowej.

Z kolei silne obniżenie wyniku z pozostałej działalności bankowej (-3 467 mln zł; -45,4%) to przede wszystkim efekt wysokiej bazy statystycznej wynikającej z rozliczenia w II kwartale ub.r. sprzedaży udziałów w VISA Europe Limited (dodatkowy przychód w wysokości 2 465 mln zł). Dodatkowo na obniżenie wyniku wpłynął niższy wynik zrealizowany na aktywach finansowych dostępnych do sprzedaży, niższe przychody z tytułu dywidend, jak też wskazana wyżej zmiana sposobu ujmowania niektórych transakcji w jednym z dużych banków.

Obniżenie wyniku z tytułu pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych

Wynik z tytułu pozostałych przychodów i kosztów uległ zmniejszeniu (-142 mln zł; -9,1%) na skutek wyższej bazy z ub.r., wynikającej ze zdarzeń o charakterze jednorazowym w kilku bankach, które zwiększyły ich przychody z tego tytułu.

Wzrost kosztów działania

W okresie I-IX br. odnotowano wzrost kosztów działania (o 810 mln zł; 3,4%). Wynikał on głównie ze wzrostu kosztów pracowniczych (o 463 mln zł; 3,9%) oraz dodatkowego miesiąca naliczania podatku od niektórych instytucji finansowych (w br. 19 podmiotów zapłaciło z tego tytułu podatek w łącznej wysokości 2 702 mln zł, podczas gdy w analogicznym okresie ub.r. w kwocie 2 298 mln zł). Dodatkowo odnotowano wzrost kosztów z tytułu BFG (o 110 mln zł na skutek rozliczenia całości rocznej składki na fundusz przymusowej restrukturyzacji banków do lipca br.), jak też wydatków na informatykę (o 106 mln zł; 7,9%). Z drugiej strony odnotowano obniżenie opłat z tytułu czynszów (-79 mln zł; -3,9%) oraz wydatków na marketing (-49 mln zł; -6,6%).

Koszty amortyzacji pozostały względnie stabilne (wzrost o 23 mln zł; 1,1%).

Konsekwencją wzrostu kosztów działania było pogorszenie efektywności działania mierzonej ich udziałem w wyniku działalności bankowej i saldzie pozostałych dochodów i kosztów (z 55,2% w ub.r. do 56,6% w br.).

Zwiększenie ujemnego salda odpisów i rezerw

Tabela 6. Saldo odpisów i rezerw

	Wartość (mln zł)		Zmiana		Wynik w czterech ostatnich kwartałach			
	09/2016	09/2017	mln zł	%	IV/16	I/17	II/17	III/17
Saldo odpisów i rezerw, w tym:	-6 288	-6 395	-107	1,7%	-2 803	-1 948	-2 221	-2 226
- banki komercyjne i oddz. inst. kred.	-5 970	-6 004	-34	0,6%	-2 575	-1 858	-2 092	-2 054
- banki spółdzielcze	-318	-391	-73	23,0%	-228	-90	-129	-172
1/ Odpisy z tytułu aktywów fin.	-5 280	-5 459	-179	3,4%	-2 385	-1 599	-1 733	-2 127
Gospodarstwa domowe	-3 633	-3 792	-159	4,4%	-1 325	-1 152	-1 239	-1 401
- kredyty konsumpcyjne	-1 960	-2 059	-100	5,1%	-606	-584	-743	-732
- kredyty mieszkaniowe	-754	-716	37	-4,9%	-295	-259	-232	-226
- pozostałe kredyty	-920	-1 016	-96	10,5%	-424	-309	-264	-443
Przedsiębiorstwa	-1 595	-1 629	-34	2,1%	-980	-442	-476	-711
Pozostałe podmioty	-52	-39	13	-25,7%	-80	-6	-18	-15
2/ Rezerwy ⁸	-768	-406	361	-47,1%	-366	-172	-181	-53
3/ Odpisy z tytułu aktywów niefin.	-332	-267	65	-19,5%	-7	-22	-204	-42
4/ IBNR ⁹ /Ryzyko ogólne	91	-262	-353	x	-46	-154	-103	-5

W okresie I-IX br. odnotowano nieznaczny wzrost ujemnego salda odpisów i rezerw (o 107 mln zł; 1,7%). Wynikało to ze wzrostu ujemnego salda odpisów z tytułu kredytów konsumpcyjnych (o 100 mln zł), pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych (o 96 mln zł) oraz kredytów dla przedsiębiorstw (o 34 mln zł), jak też pogorszenia wyniku z tytułu IBNR (o 353 mln zł). Z drugiej

⁸ Zmiana stanu rezerw tworzonych z tytułu: restrukturyzacji, spraw spornych (w tym podatkowych), emerytur i świadczeń pracowniczych (również dla byłych pracowników), zobowiązań pozabilansowych (finansowych i gwarancyjnych), innych umów rodzących obciążenia, pozostałych rezerw.

⁹ Poniesione, ale niewykazywane straty (IBNR) (MSR)/Rezerwa na ryzyko ogólne (PSR).

strony odnotowano zmniejszenie ujemnego salda odpisów z tytułu kredytów mieszkaniowych (o 37 mln zł), jak też zmniejszenie poziomu salda tworzonych rezerw (o 361 mln zł) oraz odpisów z tytułu aktywów finansowych (o 65 mln zł).

Wzrost ujemnego salda odpisów i rezerw przełożył się na marginalny wzrost jego udziału w osiągniętych wynikach (z 13,4% w ub.r. do 13,5% w br.).

Pogorszenie większości głównych miar efektywności działania

Tabela 7. Wybrane miary efektywności działania

	SEKTOR			Banki komercyjne			Banki spółdzielcze		
	09/15	09/16	09/17	09/15	09/16	09/17	09/15	09/16	09/17
Wynik odsetkowy/średnie aktywa (NIM)	2,22	2,30	2,42	2,19	2,29	2,42	2,96	2,84	2,84
Koszty/dochody (C/I)	54,17	55,23	56,60	52,38	53,26	54,94	71,37	69,77	65,72
Wynik netto / średnie aktywa (ROA)	0,97	0,92	0,81	1,00	0,95	0,81	0,55	0,60	0,67
Wynik netto / średnie fundusze (ROE)	9,03	8,51	7,42	9,03	8,47	7,23	5,43	6,31	6,89

Wprawdzie rekordowy wynik odsetkowy przełożył się na poprawę marży odsetkowej (z 2,30 w okresie I-IX ub.r. do 2,42 w okresie I-IX br.), ale pozostałe z podstawowych miar efektywności działania uległy pogorszeniu. W szczególności odnotowano wzrost wskaźnika kosztów (z 55,23 do 56,60), obniżenie ROA (z 0,92 do 0,81) oraz ROE (z 8,51 do 7,42).

W kontekście efektywności działania nadal obserwowane są istotne różnice pomiędzy bankami komercyjnymi i spółdzielczymi. W szczególności te ostatnie, pomimo realizowania wyższej marży odsetkowej charakteryzuje niższa efektywność działania mierzona wskaźnikiem kosztów, ROA i ROE, choć ulegają one stopniowej poprawie (warto jednak zwrócić uwagę, że marża odsetkowa banków spółdzielczych nie ulega poprawie, lecz ustabilizowała się na poziomie znacznie niższym niż przed rozpoczęciem ostatniego cyklu obniżek stóp procentowych).

Zapewnienie odpowiedniego poziomu zyskowności pozostaje wyzwaniem dla części banków

Na podstawie planów finansowych banków komercyjnych, w 2017 r. należy oczekiwać obniżenia wyniku finansowego netto sektora bankowego o około 10%. Trzeba jednak dodać, że banki wykazują znaczne zdolności adaptacyjne do nowych warunków działania w drodze obniżenia oprocentowania części depozytów, wzrostu marż części kredytów, wzrostu opłat i prowizji od niektórych usług, czy też redukcji kosztów działania. W związku z tym może się okazać, że faktycznie zrealizowany wynik będzie lepszy od tego, jaki wynika z przedłożonych planów (na koniec września br. wynik finansowy netto banków, które sporządziły prognozy dla potrzeb UKNF, był o 1 016 mln zł, tj. o 11,8% wyższy od tego, jaki był prognozowany na ten okres).

Obserwowany w ostatnich okresach spadek dochodów w niektórych obszarach, jak też wzrost obciążeń oraz wzrost wymagań regulacyjnych, stanowi jednak istotne wyzwanie dla niektórych banków i wymaga podjęcia przez nie działań, które zapewnią im odpowiedni poziom zyskowności (niski poziom zyskowności niektórych banków jest też konsekwencją błędów popełnionych przez nie w ubiegłych latach).

W kolejnych okresach, kluczowe znaczenie dla wyników banków będzie miał rozwój koniunktury w polskiej gospodarce oraz czynniki o charakterze regulacyjnym.

4. GŁÓWNE KIERUNKI ROZWOJU AKTYWÓW

Wzrost skali działania sektora bankowego

Przyspieszenie tempa wzrostu gospodarczego w połączeniu ze stabilną sytuacją przedsiębiorstw, dalszą poprawą sytuacji na rynku pracy, dalszą poprawą nastrojów przedsiębiorstw i konsumentów, jak też środowisko niskich stóp procentowych sprzyjały zwiększeniu skali działania sektora bankowego w niektórych obszarach.

Suma bilansowa sektora bankowego zwiększyła się z 1 711,6 mld zł na koniec ub.r. do 1 757,7 mld zł na koniec września br., czyli o 46,4 mld zł, tj. o 2,7% (rok/rok o 88,0 mld zł, tj. o 5,3%). Przyrost byłby wyższy, gdyby nie umocnienie złotego względem walut głównych – po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut względem złotego wyniósł około 68,8 mld zł, tj. 4,1% (rok/rok o 98,1 mld zł, tj. o 5,9%). Oznacza to, że przyrost sumy bilansowej w ujęciu nominalnym był niższy niż w analogicznym okresie ub.r., ale w ujęciu skorygowanym o zmiany kursów walut był marginalnie wyższy.

Głównymi obszarami wzrostu po stronie aktywów były kredyty dla sektora niefinansowego, a po stronie pasywów depozyty sektora budżetowego.

Optymalizacja zatrudnienia i sieci sprzedaży

W br. banki kontynuowały działania zmierzające do wzrostu efektywności działania w drodze optymalizacji zatrudnienia i sieci sprzedaży. Proces ten był wzmocniony przez dokonane w minionych okresach przejęcia i fuzje oraz rozwój bankowości elektronicznej. W rezultacie w okresie I-IX br. doszło do zmniejszenia liczby zatrudnionych w sektorze bankowym (o 3,4 tys. osób) oraz ograniczenia sieci sprzedaży (o 667 placówek). Mając na uwadze globalne trendy należy liczyć się z tym, że proces ten będzie kontynuowany.

Koncentracja bez większych zmian

Poziom koncentracji nie uległ istotnej zmianie (udział 10-ciu największych banków w aktywach sektora, kredytach dla sektora niefinansowego oraz depozytach sektora niefinansowego marginalnie się obniżył w stosunku do końca ub.r. i na koniec września br. wynosił odpowiednio 70,5%; 69,8% i 74,5%).

Wzrost udziału inwestorów krajowych powyżej 50%

W związku ze sfinalizowaniem w czerwcu br. przejęcia kontroli nad Bankiem Pekao SA przez kapitał polski (PZU SA i PFR SA) doszło do zasadniczej zmiany struktury własnościowej sektora bankowego. W rezultacie po raz pierwszy od 1999 r. udział inwestorów krajowych w aktywach sektora bankowego był wyższy od udziału inwestorów zagranicznych i na koniec września br. wynosił 54,5% (wobec 43,4% na koniec ub.r.).

Przyspieszenie tempa wzrostu akcji kredytowej

Tabela 8. Portfel kredytowy

	Wartość bilansowa brutto (mld zł)				Zmiana w 2017			
	09/16	12/16	06/17	09/17	nominalna mld zł	%	skorygowana mld zł	%
Kredyty ogółem	1 155,0	1 172,4	1 197,2	1 212,4	40,1	3,4%	59,1	5,1%
1/ Sektor finansowy	55,7	62,1	67,8	69,7	7,6	12,2%	8,0	13,0%
2/ Sektor niefinansowy	1 004,4	1 012,1	1 033,4	1 047,2	35,2	3,5%	53,2	5,3%
- gospodarstwa domowe	651,7	660,7	667,5	673,1	12,4	1,9%	26,2	4,0%
- przedsiębiorstwa	346,4	344,9	359,3	367,3	22,3	6,5%	26,6	7,8%
- instytucje niekomercyjne	6,3	6,5	6,6	6,8	0,4	6,0%	0,4	6,0%
3/ Sektor budżetowy	95,0	98,2	96,0	95,5	-2,6	-2,7%	-2,0	-2,1%
wg waluty								
- złote	849,9	859,5	907,5	925,5	65,9	7,7%	65,9	7,7%
- waluty	305,1	312,8	289,7	287,0	-25,8	-8,3%	-6,8	-2,3%

W okresie I-IX br. obserwowano przyspieszenie tempa wzrostu akcji kredytowej w niektórych obszarach. Wartość kredytów ogółem (według wartości bilansowej brutto) zwiększyła się o 40,1 mld zł, tj. o 3,4% (rok/rok o 57,4 mld zł; 5,0%), a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut o około 59,1 mld zł, tj. o 5,1% (rok/rok o 66,4 mld zł; 5,8%). Oznacza to, że skorygowany o zmiany kursów walut przyrost stanu kredytów był o około 70% wyższy od odnotowanego w analogicznym okresie ub.r.

Głównym obszarem wzrostu były kredyty dla przedsiębiorstw oraz kredyty dla gospodarstw domowych, a w mniejszym stopniu kredyty dla sektora finansowego. Natomiast w obszarze kredytów dla sektora budżetowego nadal utrzymywała się stagnacja.

Rozwojowi akcji kredytowej sprzyjało przyspieszenie tempa wzrostu gospodarki, stabilna sytuacja sektora przedsiębiorstw, dalsza poprawa sytuacji na rynku pracy, związana z tym poprawa nastrojów przedsiębiorstw i konsumentów oraz rekordowo niskie stopy procentowe.

W ocenie NBP obecne tempo wzrostu akcji kredytowej nie powinno prowadzić do narastania nierównowag oraz zagrażać stabilności finansowej, a zarazem nie powinno stanowić bariery dla rozwoju gospodarki.

Stabilny wzrost kredytów dla gospodarstw domowych

Tabela 9. Kredyty dla gospodarstw domowych¹⁰

	Wartość bilansowa brutto (mld zł)				Zmiana w 2017			
	09/16	12/16	06/17	09/17	nominalna mld zł	%	skorygowana mld zł	%
Ogółem	651,7	660,7	667,5	673,1	12,4	1,9%	26,2	4,0%
1/ Kredyty mieszkaniowe	392,3	400,3	397,3	398,5	-1,8	-0,5%	11,0	2,8%
- złotowe	229,0	234,4	246,7	253,4	19,0	8,1%	19,0	8,1%
- walutowe	163,3	165,9	150,6	145,1	-20,8	-12,6%	-8,0	-5,2%
2/ Konsumpcyjne	148,5	150,2	155,6	160,2	9,9	6,6%	10,5	7,0%
- karty kredytowe	13,6	13,8	14,0	14,2	0,4	2,8%		
- samochodowe	4,1	4,2	4,6	4,7	0,5	11,0%		
- ratalne ¹¹	62,5	63,2	77,9	78,9	15,7	24,8%		
- pozostałe ¹²	68,3	69,1	59,2	62,5	-6,6	-9,5%		
3/ Pozostałe	110,9	110,2	114,5	114,5	4,3	3,9%	4,6	4,2%
- operacyjne	44,4	42,5	46,1	46,8	4,2	10,0%		
- inwestycyjne	33,9	34,7	32,7	32,7	-2,0	-5,8%		
- nieruchomości	11,3	11,2	13,6	14,1	2,9	26,0%		
- pozostałe należności	21,3	21,7	22,1	20,9	-0,8	-3,9%		
wg waluty								
- złote	476,1	482,2	505,2	516,6	34,4	7,1%	34,4	7,1%
- waluty	175,6	178,5	162,3	156,5	-22,0	-12,3%	-8,2	-5,0%

W okresie I-IX br. wartość portfela kredytów gospodarstw domowych w ujęciu nominalnym zwiększyła się o 12,4 mld zł, tj. o 1,9% (rok/rok o 3,3%). Ograniczony przyrost wynikał z obserwowanego w tym okresie umocnienia złotego względem walut głównych, skutkującego obniżeniem wyrażonego w złotych stanu kredytów walutowych, stanowiących 23,3% całości portfela tych kredytów. Po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut, przyrost stanu kredytów wyniósł około 26,2 mld zł, tj. o 4,0% (rok/rok o 4,6%), co oznacza, że przyrost stanu kredytów był wyższy niż w analogicznym okresie ub.r. (o około 20%).

Zwiększenie stanu akcji kredytowej odnotowano we wszystkich obszarach (po uwzględnieniu zmian kursów walut), przy czym w ujęciu wartościowym najwyższy przyrost odnotowano w obszarze kredytów mieszkaniowych i konsumpcyjnych.

Stabilny wzrost kredytów mieszkaniowych Dalszy spadek udziału kredytów walutowych

Tempo wzrostu kredytów mieszkaniowych pozostaje w ostatnich okresach relatywnie stabilne. Wprawdzie w okresie I-IX br. wartość portfela kredytów mieszkaniowych w ujęciu nominalnym uległa obniżeniu o 1,8 mld zł, tj. o -0,5% (rok/rok wzrost o 1,6%), ale wynikało to ze wskazanego już umocnienia złotego względem walut głównych. Po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut stan kredytów mieszkaniowych wzrósł o około 11,0 mld zł, tj. o 2,8% (rok/rok o 3,6%), co oznacza, że przyrost stanu akcji kredytowej był wyższy (o około 15%) niż w analogicznym okresie ub.r.

Wzrost akcji kredytowej potwierdzają dane AMRON-SARFiN, zgodnie z którymi w okresie I-IX br. banki udzieliły 145,9 tys. kredytów, na łączną kwotę 33,6 mld zł (wobec 136,5 tys. kredytów o łącznej

¹⁰ Uwaga: W marcu br. jeden z dużych banków dokonał reklasyfikacji większości portfela pozostałych kredytów konsumpcyjnych do portfela kredytów ratalnych, w związku z czym w materiale zrezygnowano z prezentowania zmian w zakresie tych portfeli.

¹¹ Kategoria ta obejmuje również kredyty gotówkowe spłacane w ratach.

¹² Kategoria ta obejmuje kredyty w rachunku bieżącym oraz kredyty gotówkowe spłacane jednorazowo.

wartości 29,7 mld zł udzielonych w analogicznym okresie ub.r.)¹³. Wzrost akcji kredytowej potwierdzają również dane BIK¹⁴.

Rozwojowi akcji kredytowej sprzyja środowisko rekordowo niskich stóp procentowych, co z jednej strony przekłada się na silny wzrost zdolności kredytowej, a z drugiej skłania część gospodarstw domowych do inwestycji na rynku nieruchomości, jako alternatywnej formy oszczędzania (należy mieć na uwadze, że czynniki te mogą też mieć negatywny wpływ na rynek w postaci wywierania presji na wzrost cen na rynku nieruchomości).

W strukturze walutowej portfela kredytów mieszkaniowych obserwowano dalsze zmniejszenie udziału kredytów walutowych (z 41,4% na koniec ub.r. do 36,4% na koniec września br.), co wynikało z umocnienia złotego oraz działań nadzoru podjętych w minionych okresach skutkujących marginalizacją sprzedaży kredytów walutowych (w ostatnich kwartałach sprzedaż kredytów walutowych nie przekracza 1-2% ogółu sprzedaży kredytów). Jednocześnie utrzymujące się rekordowo niskie stopy procentowe instrumentów walutowych sprzyjają relatywnie szybkiemu obniżaniu stanu zadłużenia w walucie oryginalnej na skutek wzrostu raty kapitałowej w całości miesięcznej raty spłaty w dominującym systemie udzielania kredytów, tj. kredytów o stałych ratach spłaty (zadłużenie z tytułu kredytów CHF zmniejszyło się z 32,6 mld CHF na koniec ub.r. do 30,7 mld CHF na koniec września br.)¹⁵.

Utrzymuje się relatywnie wysokie tempo wzrostu kredytów konsumpcyjnych

W okresie I-IX br. stan kredytów konsumpcyjnych zwiększył się o 9,9 mld zł, tj. o 6,6% (rok/rok o 7,9%), a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut o około 10,5 mld zł, tj. o 7,0% (rok/rok o 8,1%). Oznacza to, że przyrost akcji kredytowej był wyższy (o około 30%) niż w analogicznym okresie ub.r.

Według danych BIK, w okresie I-IX br. banki i SKOKi udzieliły 5,2 mln kredytów konsumpcyjnych, na łączną kwotę 58,7 mld zł. Oznacza to, że akcja kredytowa była porównywalna z tą jaka została wygenerowana w analogicznym okresie ub.r. (liczba udzielonych kredytów zmniejszyła się o 1,4%, ale wartość udzielonych kredytów wzrosła o 3,1%)¹⁶.

Przyspieszenie tempa wzrostu pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych

W okresie I-IX br. stan pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych (głównie operacyjnych i inwestycyjnych dla drobnych przedsiębiorców) zwiększył się o 4,3 mld zł, tj. o 3,9% (rok/rok o 3,2%), a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut o około 4,6 mld zł, tj. 4,2% (rok/rok o 3,4%). Oznacza to, że przyrost akcji kredytowej był wyższy od zrealizowanego w analogicznym okresie ub.r. (o około 20%).

---

¹³ Szerzej zob. „Ogólnopolski raport o kredytach mieszkaniowych i cenach transakcyjnych nieruchomości”, AMRON-SARFiN. Interpretując dane AMRON-SARFiN należy mieć na uwadze, że obejmują one również klientów, którzy dokonują zmiany banku finansującego, co prowadzi do zawyżenia faktycznej skali akcji kredytowej, jak też może prowadzić do błędnych wniosków w przypadku istotnych zmian w zakresie liczby i wartości tego typu operacji pomiędzy porównywanymi okresami.

¹⁴ Zgodnie z danymi BIK, w okresie I-IX br. banki i SKOKi udzieliły 157,7 tys. kredytów (wzrost o 5,7% w stosunku do analogicznego okresu ub.r.) o łącznej wartości 35,3 mld zł (wzrost o 12,2%).

¹⁵ W szczytowym momencie we wrześniu 2009 r. stan zadłużenia w CHF wynosił 48,2 mld CHF.

¹⁶ Zob. „Newsletter kredytowy BIK”, BIK.

Wzrost akcji kredytowej obserwowany był w obszarze kredytów operacyjnych (o 4,2 mld zł) oraz kredytów na nieruchomości (o 2,9 mld zł), podczas gdy w obszarze kredytów inwestycyjnych odnotowano zmniejszenie stanu zadłużenia (o 2,0 mld zł).

Przyspieszenie tempa wzrostu kredytów dla przedsiębiorstw

Tabela 10. Kredyty dla przedsiębiorstw

	Wartość bilansowa brutto (mld zł)				Zmiana w 2017			
	09/16	12/16	06/17	09/17	nominalna mld zł	%	skorygowana mld zł	%
Ogółem	346,4	344,9	359,3	367,3	22,3	6,5%	26,6	7,8%
1/ MSP	195,2	193,6	204,3	207,9	14,2	7,3%	16,0	8,3%
- operacyjne	69,6	65,7	70,7	71,7	5,9	9,0%		
- inwestycyjne	62,1	62,1	67,1	68,6	6,6	10,6%		
- nieruchomości	42,4	42,4	41,0	41,9	-0,5	-1,2%		
- pozostałe należności	21,1	23,4	25,5	25,7	2,2	9,6%		
2/ Duże przedsiębiorstwa	151,2	151,3	155,0	159,4	8,1	5,4%	10,6	7,1%
- operacyjne	59,9	56,6	59,7	61,4	4,8	8,5%		
- inwestycyjne	49,2	51,5	53,5	55,2	3,7	7,2%		
- nieruchomości	16,3	16,5	16,6	17,9	1,4	8,2%		
- pozostałe należności	25,8	26,6	25,2	24,9	-1,7	-6,6%		
wg waluty								
- złote	248,4	245,4	265,3	270,9	25,5	10,4%	25,5	10,4%
- waluty	98,0	99,5	94,0	96,4	-3,1	-3,2%	1,1	1,2%

Obserwowane w br. przyspieszenie tempa wzrostu gospodarki sprzyjało rozszerzeniu akcji kredytowej w obszarze kredytów dla przedsiębiorstw. W rezultacie stan tych kredytów zwiększył się o 22,3 mld zł, tj. o 6,5% (rok/rok o 6,0%), a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut o około 26,6 mld zł, tj. o 7,8% (rok/rok o 6,3%). Oznacza to, że przyrost akcji kredytowej był znacząco wyższy (o około 40%) od odnotowanego w analogicznym okresie ub.r.

Przyrost kredytów dokonał się zarówno w obszarze kredytów dla dużych przedsiębiorstw, jak i kredytów dla MSP, przy czym z punktu widzenia celu udzielenia kredytu wzrost akcji kredytowej obserwowano głównie w obszarze kredytów na działalność bieżącą oraz w obszarze kredytów inwestycyjnych.

W kontekście dynamiki akcji kredytowej, należy mieć na uwadze badania NBP, które wskazują na spadek w ostatnich latach zainteresowania przedsiębiorstw kredytem i to pomimo jego wysokiej dostępności i historycznie najniższej ceny (zaledwie kilkanaście procent badanych przedsiębiorstw deklaruje ubieganie się o kredyt bankowy, a zarazem blisko 90% przedsiębiorstw, które składają wnioski kredytowe otrzymuje pozytywne decyzje kredytowe)¹⁷. Wynika to z ich ogólnie dobrej sytuacji finansowej, jak też z rozwoju alternatywnych form finansowania działalności oraz finansowania rozwoju części przedsiębiorstw kontrolowanych przez inwestorów zagranicznych w oparciu o środki grupy macierzystej.

W kolejnych okresach należy oczekiwać dalszego wzrostu akcji kredytowej, czemu sprzyja m.in. utrzymujące się ożywienie gospodarki, rekordowo niskie stopy procentowe oraz stabilizacja jakości portfela kredytowego. Jednak należy mieć na uwadze, że w otoczeniu zewnętrznym banków i przedsiębiorstw, jak też w otoczeniu zewnętrznym polskiej gospodarki utrzymuje się szereg potencjalnych zagrożeń oraz czynników generujących niepewność, co w przypadku realizacji

¹⁷ Szerzej zob. „Informacja o kondycji sektora przedsiębiorstw ...”, NBP.

niekorzystnych scenariuszy może mieć negatywny wpływ na gospodarkę oraz zachowanie banków, przedsiębiorstw i konsumentów, w tym na popyt na kredyt i jego podaż.

Umiarkowany wzrost portfela papierów skarbowych

Tabela 11. Wybrane aktywa płynne

	Wartość (mld zł)				Zmiana w 2017	
	09/16	12/16	06/17	09/17	mld zł	%
Ogółem	487,3	509,1	523,0	515,2	6,1	1,2%
1/ Kasa, środki w bankach centralnych	58,7	55,2	64,6	63,6	8,4	15,2%
- kasa	16,1	17,6	17,1	17,1	-0,5	-2,6%
- środki w bankach centralnych	42,6	37,6	47,5	46,5	8,9	23,6%
2/ Należności od banków	72,8	76,9	74,4	74,0	-2,8	-3,7%
- rezydent	47,4	47,9	53,7	52,1	4,3	8,9%
- nierezydent	25,3	29,0	20,7	21,9	-7,1	-24,4%
3/ Instrumenty dłużne i kapitałowe	355,9	377,0	384,0	377,5	0,5	0,1%
- banki centralne	64,3	79,4	68,7	71,7	-7,7	-9,7%
- skarbowe	256,6	264,1	283,0	273,9	9,8	3,7%
- dłużne innych emitentów	28,4	27,2	26,8	26,3	-0,9	-3,3%
- instrumenty kapitałowe	6,7	6,4	5,4	5,6	-0,7	-11,4%

W okresie I-IX br. stan najpłynniejszych aktywów¹⁸ zwiększył się o 6,1 mld zł, tj. o 1,2%, który wynikał ze zwiększenia portfela papierów skarbowych (o 9,8 mld zł) oraz stanu lokat w banku centralnym (o 8,9 mld zł).

Większość przyrostu papierów skarbowych wystąpiła w podmiotach, które od ubiegłego roku podlegają ustawie o podatku od niektórych instytucji finansowych, dzięki czemu udaje im się nieznacznie obniżyć kwotę zapłaconego podatku (na mocy ustawy papiery skarbowe wyłączone są z podstawy opodatkowania). Odbywa się to głównie kosztem redukcji ich zaangażowania w bony pieniężne NBP.

Wolniejszy przyrost aktywów płynnych niż innych aktywów doprowadził do nieznacznego obniżenia ich udziału w sumie bilansowej (z 29,8% na koniec ub.r. do 29,3% na koniec września br.).

Zmniejszenie zobowiązań dotyczących finansowania, Wzrost stanu operacji instrumentami pochodnymi

W okresie I-IX br. stan zobowiązań dotyczących finansowania udzielonych przez sektor bankowy nieznacznie wzrósł (o 2,5 mld zł, tj. 0,9% do 284,4 mld zł), przy czym większość tych zobowiązań została udzielona podmiotom sektora niefinansowego (77,8%) i wynikała z tytułu przyznanych linii kredytowych (199,9 mld zł). Zwiększeniu uległ też stan gwarancji udzielonych przez banki (o 4,9 mld zł, tj. 6,3% do 83,3 mld zł).

Obserwowane w br. zmiany w zakresie stóp procentowych oraz oczekiwań w zakresie ich kształtowania w przyszłych okresach, zmiany rentowności papierów skarbowych, zmiany kursów walut oraz zmiany w strukturze bilansów banków, przełożyły się na zwiększenie stanu instrumentów pochodnych (wartość nominalna tych transakcji wzrosła z 1 839,5 mld zł na koniec ub.r. do 1 918,1 mld zł na koniec września br., tj. o 4,3%). Wzrost nastąpił zarówno w zakresie

¹⁸ Zdefiniowanych tu, jako suma środków zgromadzonych w kasach, bankach centralnych, należności od banków oraz portfela instrumentów dłużnych i kapitałowych.

transakcji stopy procentowej (nominalna wartość tych transakcji zwiększyła się o 4,2% do 1 368,7 mld zł, głównie za sprawą wzrostu skali transakcji IRS), jak i transakcji walutowych (o 4,5% do 549,3 mld zł, głównie z tytułu wzrostu transakcji fx swap).

5. JAKOŚĆ PORTFELA KREDYTOWEGO

Jakość portfela kredytowego pozostaje relatywnie stabilna

Tabela 12. Jakość portfela kredytowego

	Kredyty zagrożone (mld zł)				Zmiana w 2017		Udział (%)			
	09/16	12/16	06/17	09/17	mld zł	%	09/16	12/16	06/17	09/17
Kredyty zagrożone	73,6	72,3	71,5	72,6	0,3	0,4%	6,4%	6,2%	6,0%	6,0%
Sektor finansowy	0,3	0,3	0,3	0,3	0,0	3,9%	0,5%	0,5%	0,5%	0,4%
Sektor niefinansowy	73,1	71,7	70,9	72,0	0,3	0,4%	7,3%	7,1%	6,9%	6,9%
Sektor budżetowy	0,2	0,3	0,3	0,3	0,0	-5,3%	0,2%	0,3%	0,3%	0,3%
Gospodarstwa domowe	40,5	39,8	41,1	41,3	1,5	3,7%	6,2%	6,0%	6,2%	6,1%
Konsumpcyjne	17,8	17,3	18,1	18,2	0,9	5,3%	12,0%	11,5%	11,6%	11,4%
Mieszkania	11,3	11,6	11,4	11,3	-0,3	-2,4%	2,9%	2,9%	2,9%	2,8%
Pozostałe	11,4	11,0	11,5	11,8	0,8	7,5%	10,3%	10,0%	10,1%	10,3%
Przedsiębiorstwa	32,5	31,8	29,7	30,6	-1,2	-3,7%	9,4%	9,2%	8,3%	8,3%
MSP	21,6	21,4	20,4	20,7	-0,7	-3,3%	11,1%	11,1%	10,0%	10,0%
Duże przedsiębiorstwa	10,9	10,3	9,3	9,9	-0,5	-4,6%	7,2%	6,8%	6,0%	6,2%
Kredyty opóźnione w spłacie										
Konsumpcyjne										
do 30 dni	7,8	7,6	8,5	8,1	0,5	6,2%	5,1%	4,9%	5,3%	4,9%
> 30 dni	18,8	18,4	19,0	19,1	0,8	4,2%	12,3%	11,9%	11,9%	11,7%
Mieszkania										
do 30 dni	12,1	12,1	11,9	9,9	-2,2	-18,0%	3,1%	3,0%	3,0%	2,5%
> 30 dni	10,6	11,1	10,8	10,7	-0,4	-3,9%	2,7%	2,8%	2,7%	2,7%

Jakość portfela kredytowego pozostaje stabilna. W okresie I-IX br. odnotowano marginalny wzrost stanu kredytów zagrożonych (o 0,3 mld zł, tj. o 0,4%). Niski przyrost stanu kredytów zagrożonych w połączeniu ze wzrostem portfela kredytowego doprowadził do zmniejszenia udziału kredytów zagrożonych (z 6,2% na koniec ub.r. do 6,0% na koniec września br.). Trzeba jednak dodać, że ten korzystny obraz po części wynikał ze zmiany zasad rachunkowości w jednym z banków, skutkującym wyłączeniem z kategorii zagrożone części portfela kredytowego.

Z punktu widzenia poszczególnych kategorii kredytów, zmniejszenie stanu kredytów ze stwierdzoną utratą wartości odnotowano w portfelu kredytów dla przedsiębiorstw oraz kredytów mieszkaniowych, a wzrost w portfelu kredytów konsumpcyjnych i pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych.

Jakość kredytów dla sektora finansowego i budżetowego pozostawała wysoka (udział kredytów zagrożonych w tych portfelach był marginalny).

Stabilizacja/Poprawa jakości kredytów mieszkaniowych

W okresie I-IX br. odnotowano umiarkowany spadek stanu zagrożonych kredytów mieszkaniowych (o 0,3 mld zł, tj. o -2,4%; w ujęciu rok/rok odnotowano marginalny wzrost o 0,1%) oraz nieznaczne obniżenie ich udziału w portfelu (z 2,9% na koniec ub.r. do 2,8% na koniec września br.). W okresie tym odnotowano też spadek stanu kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni (o 0,4 mld zł) i ich udziału w portfelu (z 2,8% do 2,7%). Trzeba jednak mieć na uwadze, że spadek stanu kredytów zagrożonych (jak i opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni) wynikał z umocnienia złotego, co

skutkowało zmniejszeniem stanu kredytów zagrożonych w portfelu kredytów walutowych (o 0,7 mld zł), podczas gdy stan zagrożonych kredytów złotych nieznacznie wzrósł (o 0,4 mld zł).

W kontekście relatywnie wysokiej bieżącej jakości kredytów mieszkaniowych na tle innych portfeli, UKNF stale podkreśla, że należy mieć na uwadze iż portfel ten generuje szereg rodzajów potencjalnego ryzyka, które może zmaterializować się w przyszłości.¹⁹ W szczególności trzeba mieć na uwadze dominującą rolę tych kredytów w bilansie sektora bankowego (na koniec września br. stanowiły one 22,3% sumy bilansowej sektora oraz 39,0% kredytów dla sektora niefinansowego, ale w niektórych bankach udział ten był znacznie wyższy), nadal wysoki udział kredytów walutowych, jak też wysokie LTV części portfela kredytowego. Dodatkowo należy mieć na uwadze kwestie społeczne i prawne związane z realizacją zabezpieczeń. Mając na uwadze ryzyko związane z portfelem kredytów mieszkaniowych, KNF nałożyła na niektóre banki dodatkowy wymóg kapitałowy. UKNF stale też zwraca bankom uwagę na konieczność przestrzegania postanowień Rekomendacji S.

Stabilizacja/Osłabienie jakości kredytów konsumpcyjnych

Jakość portfela kredytów konsumpcyjnych pozostaje stabilna. Jednak w okresie I-IX br. odnotowano wzrost stanu kredytów zagrożonych (o 0,9 mld zł, tj. o 5,3%; w ujęciu rok/rok o 0,4 mld zł, tj. o 2,4%), choć ze względu na wyższą dynamikę wzrostu całego portfela, udział kredytów zagrożonych w portfelu tych kredytów uległ marginalnemu obniżeniu (z 11,5% na koniec ub.r. do 11,4% na koniec września br.). W okresie tym odnotowano też zwiększenie stanu kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni (o 0,8 mld zł, tj. o 4,2%; w ujęciu rok/rok o 0,3 mld zł, tj. o 1,7%), choć ich udział w portfelu kredytowym uległ obniżeniu (z 11,9% do 11,7%).

Pogorszenie jakości pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych

W okresie I-IX br. odnotowano wzrost stanu kredytów zagrożonych w portfelu pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych (o 0,8 mld zł, tj. o 7,5%; w ujęciu rok/rok o 0,4 mld zł, tj. o 3,3%) oraz wzrost ich udziału w portfelu (z 10,0% na koniec ub.r. do 10,3% na koniec września br.).

Wzrost stanu kredytów zagrożonych odnotowano we wszystkich obszarach, przy czym w ujęciu wartościowym w największym stopniu wzrósł stan kredytów zagrożonych na działalność bieżącą drobnych przedsiębiorstw (o 0,7 mld zł).

Poprawa jakości kredytów dla przedsiębiorstw

W okresie I-IX br. odnotowano zmniejszenie stanu zagrożonych kredytów przedsiębiorstw (o 1,2 mld zł, tj. -3,7%; w ujęciu rok/rok -1,9 mld zł, tj. -5,8%) oraz zmniejszenie ich udziału w portfelu (z 9,2% na koniec ub.r. do 8,3% na koniec września br.).

Z punktu widzenia skali działania przedsiębiorstw poprawę jakości odnotowano zarówno w portfelu kredytów dla MSP (stan kredytów zagrożonych zmniejszył się o 0,7 mld zł, a ich udział w portfelu obniżył z 11,1% do 10,0%), jak i kredytów dla dużych przedsiębiorstw (stan kredytów zagrożonych obniżył się o 0,5 mld zł, a ich udział w portfelu z 6,8% do 6,2%).

---

¹⁹ Szerzej zob. „Raport o sytuacji banków w 2016 r.”, UKNF.

Należy jednak mieć na uwadze, że ten korzystny obraz po części wynikał ze wskazanej już zmiany zasad rachunkowości w jednym z banków, skutkującym wyłączeniem z kategorii zagrożone części portfela kredytów dla MSP.

Jakość kredytów zdeterminowana przez rozwój sytuacji gospodarczej

Relatywnie korzystny obraz sytuacji w zakresie jakości portfela kredytowego obserwowany w ostatnich okresach należy wiązać z utrzymującym się ożywieniem gospodarczym oraz związaną z tym poprawą sytuacji finansowej części przedsiębiorstw i gospodarstw domowych, jak też środowiskiem niskich stóp procentowych, które doprowadziło do znaczącego zmniejszenia kosztów obsługi kredytów. Korzystny wpływ miały też podjęte w minionych okresach działania regulacyjne i samoregulacja banków, które doprowadziły do wzmocnienia procesu zarządzania ryzykiem. Ponadto, stabilizacji lub poprawie jakości portfela kredytowego w ujęciu sprawozdawczym sprzyja też sprzedaż portfela „złych kredytów”, jak też wzrost akcji kredytowej. Istotnym elementem wspierającym stabilizację lub poprawę jakości części portfela kredytowego jest też uruchomiony w ub.r. Program „Rodzina 500+”, który dla części kredytobiorców stanowi bardzo znaczące wsparcie.

Z punktu widzenia jakości portfela kredytowego w przyszłych okresach kluczowe znaczenie będzie miał rozwój sytuacji makroekonomicznej. W przypadku kontynuacji ożywienia gospodarki, będzie to pozytywnie wpływało na sytuację finansową części kredytobiorców, co powinno prowadzić do dalszej poprawy jakości portfela kredytowego.

6. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Wzrost zobowiązań i kapitałów

Tabela 13. Źródła finansowania

	Wartość (mld zł)				Zmiana w 2017			
	09/16	12/16	06/17	09/17	nominalna mld zł	%	skorygowana mld zł	%
Zobowiązania	1 487,5	1 527,5	1 559,4	1 561,6	34,1	2,2%	52,2	3,5%
1/ Depozyty i kredyty sektora finansowego	247,6	250,9	246,6	242,3	-8,7	-3,5%	-1,0	-0,4%
2/ Depozyty sektora niefinansowego:	976,7	1 028,1	1 016,4	1 026,9	-1,1	-0,1%	6,4	0,6%
- gospodarstwa domowe	703,6	730,8	739,5	742,3	11,5	1,6%	16,6	2,3%
- przedsiębiorstwa	250,8	274,9	253,4	260,1	-14,9	-5,4%	-12,4	-4,6%
- instytucje niekomercyjne	22,3	22,4	23,4	24,6	2,2	10,1%	2,3	10,3%
3/ Depozyty sektora budżetowego	86,4	63,5	110,7	106,0	42,5	66,9%	42,7	67,6%
4/ Zobowiązania z tytułu własnej emisji	65,2	67,2	69,3	78,2	11,0	16,3%		
5/ Zobowiązania podporządkowane	8,2	8,5	7,8	6,8	-1,7	-19,9%		
6/ Pozostałe	103,3	109,2	108,6	101,4	-7,8	-7,2%		
wg waluty								
- złotowe	1 181,4	1 214,3	1 250,4	1 254,0	39,6	3,3%	39,6	3,3%
- walutowe	306,0	313,2	309,0	307,6	-5,5	-1,8%	12,6	4,3%
wg kraju								
- rezydent	1 258,5	1 288,3	1 333,8	1 336,8	48,5	3,8%	56,4	4,4%
- nierezydent	229,0	239,2	225,5	224,8	-14,4	-6,0%	-4,2	-1,8%
w tym środki z macierzystej grupy kapitał.	88,9	92,6	88,2	86,4	-6,3	-6,8%	52,2	3,5%
Kapitały	182,3	183,8	189,5	196,1	12,3	6,7%	-1,0	-0,4%

W okresie I-IX br. stan zobowiązań sektora bankowego w ujęciu nominalnym zwiększył się o 34,1 mld zł, tj. o 2,2% (rok/rok o 74,1 mld zł, tj. o 5,0%), a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut o około 52,2 mld zł, tj. o około 3,5% (rok/rok o 81,2 mld zł, tj. o 5,5%). Wynikało to głównie z przyrostu depozytów sektora budżetowego, a w znacznie mniejszym z przyrostu depozytów gospodarstw domowych oraz emisji własnych.

W okresie tym odnotowano również znaczny wzrost kapitałów (o 12,3 mld zł; 6,7%; rok/rok o 13,8 mld zł, tj. o 7,6%).

Zmniejszenie tempa wzrostu depozytów sektora niefinansowego

W okresie I-IX br. odnotowano zmniejszenie stanu depozytów sektora niefinansowego o 1,1 mld zł, tj. o -0,1% (rok/rok wzrost o 50,3 mld zł, tj. o 5,1%), co po części wynikało z umocnienia złotego względem walut głównych. Po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut odnotowano nieznaczny wzrost depozytów o 6,4 mld zł, tj. o 0,6% (rok/rok wzrost o 52,7 mld zł, tj. o 5,4%), co oznacza, że odnotowany w br. przyrost stanu depozytów okazał się znacznie niższy (o ponad 80%) od odnotowanego w analogicznym okresie ub.r.

Obniżenie tempa wzrostu depozytów dotyczyło zarówno depozytów gospodarstw domowych (stan tych depozytów zwiększył się o 11,5 mld zł, tj. o 1,6%; rok/rok wzrost o 5,5%), jak i depozytów sektora przedsiębiorstw (stan tych depozytów uległ zmniejszeniu o 14,9 mld zł, tj. o -5,4%; rok/rok wzrost o 3,7%). Jednocześnie w strukturze terminowej depozytów odnotowano dalszy wzrost udziału depozytów bieżących kosztem depozytów terminowych (w przypadku depozytów

gospodarstw domowych udział ten wzrósł z 56,0% na koniec ub.r. do 59,3% na koniec września br.).

Obecnie trudno jest stwierdzić, czy obserwowane w ostatnich kwartałach wyraźne obniżenie tempa wzrostu bazy depozytowej jest zjawiskiem trwałym, czy też przejściowym. W szczególności przyspieszenie tempa wzrostu gospodarki oraz poprawa nastrojów przedsiębiorstw i konsumentów mogły skłonić część przedsiębiorstw do rozszerzenia skali działania i inwestycji w oparciu o środki własne, ulokowane dotychczas w bankach. Jednak niewątpliwie rozwój bazy depozytowej pozostaje pod presją środowiska niskich stóp procentowych oraz obserwowanego w ostatnich okresach zmniejszenia przez banki oprocentowania depozytów, co wpływa na zmniejszenie skłonności do oszczędzania w bankach oraz poszukiwania alternatywnych form oszczędności i inwestycji, a zarazem powoduje zmniejszenie przyrostu depozytów z tytułu odsetek od już złożonych lokat. Dodatkowo powrót zjawisk inflacyjnych spowodował, że realne oprocentowanie depozytów stało się ujemne, co wywiera dodatkową presję na poszukiwanie alternatywnych form oszczędzania.

Stabilny poziom depozytów i kredytów sektora finansowego

W okresie I-IX br. odnotowano zmniejszenie nominalnego stanu depozytów oraz kredytów sektora finansowego o 8,7 mld zł, tj. o 3,5% (rok/rok -2,2%), ale wynikało to głównie z umocnienia złotego. Po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut odnotowano jedynie marginalny spadek stanu tych środków o około 1,0 mld zł, tj. o 0,4% (rok/rok -0,7%).

W długim okresie stan tych środków pozostaje względnie stabilny, co z kolei prowadzi do stopniowego zmniejszenia ich udziału w strukturze zobowiązań i w całej sumie bilansowej (na koniec września br. stanowiły one 15,5% ogółu zobowiązań oraz 13,8% sumy bilansowej).

Z punktu widzenia kraju pochodzenia, struktura tych środków nie uległa istotnej zmianie – nadal większość stanowią środki, jakie banki otrzymały od nierezydentów (60,2% na koniec września br.).

Silny wzrost depozytów sektora budżetowego

Podobnie, jak w latach ubiegłych, na początku roku odnotowano silny napływ lokat sektora rządowego, które lokowane są w banku państwowym. W rezultacie na koniec września br. stan tych środków był o 42,5 mld zł, tj. o 66,9% wyższy niż na koniec ub.r. (rok/rok o 22,7%). Należy jednak mieć na uwadze, że napływ tych środków jest bardzo silnie skoncentrowany, w rezultacie czego rola tych środków w finansowaniu działalności banków pozostaje ograniczona.

Pozostałe zobowiązania bez większych zmian

W okresie I-IX br. odnotowano znaczny wzrost stanu emisji własnych (o 11,0 mld zł, tj. o 16,3%), co w znacznym stopniu wynikało z emisji listów zastawnych przeprowadzonych przez jeden z banków hipotecyjnych. Pomimo wzrostu stanu tych środków, ich rola w finansowaniu działania sektora pozostaje ograniczona, a do tego źródło to charakteryzuje silna koncentracja (na poziomie jednostkowych banków źródło to może jednak mieć istotne lub dominujące znaczenie).

Stan pozostałych zobowiązań nie uległ większym zmianom (warto jednak odnotować zmniejszenie stanu zobowiązań podporządkowanych o 1,7 mld zł, tj. o 19,9%, co doprowadziło do dalszej marginalizacji roli tego źródła finansowania).

Stan finansowania zagranicznego pozostaje względnie stabilny

W okresie I-IX br. stan środków nierezydentów zmniejszył się o 14,4 mld zł, tj. o 6,0% (rok/rok -1,8%), ale po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut spadek wyniósł jedynie około 4,2 mld zł, tj. -1,8% (rok/rok wzrost o 0,1%).

W długim okresie stan finansowania zagranicznego pozostaje względnie stabilny, a zmiany stanu tych środków wynikają głównie z wahań złotego, skali operacji skarbowych dokonywanych przez poszczególne banki oraz zmiany strategii działania banków (tj. wyeliminowania sprzedaży kredytów walutowych dla gospodarstw domowych oraz dążenia do zmniejszenia stopnia uzależnienia od podmiotów dominujących). Konsekwencją tego jest stopniowe zmniejszanie udziału tych środków w strukturze zobowiązań oraz w sumie bilansowej (na koniec września br. udział ten wynosił odpowiednio 14,4% i 12,8%), co sprzyja zwiększeniu stabilności sektora bankowego.

Według stanu na koniec września br. 38,4% zobowiązań wobec nierezydenta pochodziło od podmiotów z macierzystej grupy kapitałowej.

Zmniejszeniu stanu zobowiązań zagranicznych towarzyszył nieznaczny wzrost stanu należności banków od nierezydentów (o 7,8 mld zł, tj. o 10,4%). W rezultacie odnotowano nieznaczne zmniejszenie ujemnej luki finansowania zagranicznego (do -160,1 mld zł) i jej udziału w sumie bilansowej (do -9,1%).

7. STRUKTURA WALUTOWA I TERMINOWA BILANSU

Zmniejszenie bilansowego niedopasowania walutowego

Tabela 14. Struktura walutowa bilansu sektora bankowego

	Wartość (mld zł)				Zmiana w 2017	
	09/16	12/16	06/17	09/17	mld zł	%
Aktywa						
- złotowe	1 301,1	1 334,3	1 405,2	1 417,0	82,7	6,2%
- walutowe	368,6	376,9	343,7	340,7	-36,2	-9,6%
Pasywa						
- złotowe	1 363,7	1 398,1	1 439,9	1 450,1	52,0	3,7%
- walutowe	306,0	313,2	309,0	307,6	-5,5	-1,8%
Niedopasowanie walutowe						
- w mld zł	-62,6	-63,8	-34,7	-33,1	30,7	-48,2%
- % sumy bilansowej	-3,7%	-3,7%	-2,0%	-1,9%	x	x

W okresie I-IX br. odnotowano zmniejszenie stanu aktywów walutowych (o 36,2 mld zł, tj. o 9,6%), któremu towarzyszyło zwiększenie aktywów złotych (o 82,7 mld zł, tj. o 6,2%), co doprowadziło do zmniejszenia udziału aktywów walutowych w sumie bilansowej (z 22,0% na koniec ub.r. do 19,4% na koniec września br.). Po stronie pasywów odnotowano wzrost stanu pasywów złotych (o 52,0 mld zł, tj. o 3,7%) połączony z nieznacznym spadkiem pasywów walutowych (o 5,5 mld zł, tj. o 1,8%), w rezultacie czego udział pasywów walutowych uległ obniżeniu (z 18,3% do 17,5%). Konsekwencją obserwowanych zmian było też zmniejszenie poziomu bilansowego niedopasowania walutowego sektora bankowego (do -33,1 mld zł) i jego udziału w sumie bilansowej (do -1,9%).

W strukturze aktywów walutowych dominują aktywa wyrażone w EUR (na koniec września br. stanowiły 52,8% ogółu aktywów walutowych) oraz w CHF (stanowiące 36,2%), podczas gdy udział aktywów wyrażonych w innych walutach był relatywnie niski (11,0%). Z kolei po stronie zobowiązań walutowych wyraźnie dominowały zobowiązania wyrażone w EUR (62,0% ogółu zobowiązań walutowych), podczas gdy udział zobowiązań w CHF i innych walutach był wyraźnie niższy (odpowiednio 16,3% i 20,7% zobowiązań walutowych)²⁰.

²⁰ Na koniec września br. aktywa wyrażone w EUR wynosiły 41,7 mld EUR, a w CHF 32,8 mld CHF, natomiast zobowiązania w EUR wynosiły 44,3 mld EUR, a w CHF 13,3 mld CHF.

Finansowanie długoterminowe bez większych zmian

Tabela 15. Struktura terminowa bilansu²¹

	Wartość (mld zł)				Zmiana w 2017	
	09/16	12/16	06/17	09/17	mld zł	%
Aktywa	1 705,9	1 748,1	1 787,7	1 797,2	49,1	2,8%
do roku	390,5	422,9	414,5	425,2	2,3	0,5%
1-2 lata	166,3	191,4	194,2	196,0	4,6	2,4%
2-5 lat	386,1	375,5	379,7	376,7	1,2	0,3%
powyżej 5 lat	535,5	545,7	558,2	562,3	16,6	3,0%
bez terminu	227,5	212,5	241,1	236,9	24,4	11,5%
Pasywa	1 665,6	1 707,9	1 745,2	1 753,6	45,7	2,7%
do roku	1 213,3	1 247,1	1 290,7	1 298,0	50,9	4,1%
1-2 lata	56,1	65,8	62,4	59,4	-6,5	-9,8%
2-5 lat	104,2	93,5	91,2	90,9	-2,6	-2,8%
powyżej 5 lat	84,6	90,6	85,3	82,3	-8,3	-9,2%
bez terminu	207,4	210,9	215,6	223,2	12,2	5,8%

W okresie I-IX br. w strukturze terminowej aktywów głównym obszarem przyrostu były aktywa bez określonego terminu wymagalności oraz aktywa wymagalne powyżej 5 lat. Natomiast po stronie pasywów obserwowano głównie wzrost stanu zobowiązań wymagalnych do 1 roku, podczas gdy stan zobowiązań wymagalnych powyżej 1 roku uległ obniżeniu (stan zobowiązań wymagalnych powyżej 1 roku zmniejszył się z 249,9 mld zł na koniec ub.r. do 232,5 mld zł na koniec września br., tj. o 7,0%, a ich udział w sumie bilansowej obniżył się do 13,3%), przy czym część tego spadku wynikała z umocnienia złotego.

Duże dysproporcje występujące w strukturze terminów zapadalności aktywów i wymagalności pasywów wskazują na oparcie długoterminowej akcji kredytowej na krótkoterminowych depozytach. Dlatego pożądane jest, aby banki kontynuowały działania zmierzające do pozyskania długoterminowych, stabilnych źródeł finansowania.

²¹ System sprawozdawczy FINREP w zakresie struktury terminów płatności opiera się na danych w wartościach nominalnych oraz zawiera pozycję „bez określonego terminu”, co powoduje występowanie pewnych zniekształceń i niezgodności (m.in. pomiędzy sumą aktywów i pasywów). Ograniczenia te nie wpływają jednak na istotę prezentowanych zjawisk i wysnuwanych wniosków.

SPIS TABEL

Tabela 1. Fundusze własne i kwota ekspozycji na ryzyko	12
Tabela 2. Współczynniki kapitałowe	12
Tabela 3. Wybrane miary płynności	15
Tabela 4. Wybrane elementy rachunku wyników sektora bankowego	16
Tabela 5. Czynniki zmiany wyniku finansowego netto sektora bankowego w 2017	16
Tabela 6. Saldo odpisów i rezerw	18
Tabela 7. Wybrane miary efektywności działania	19
Tabela 8. Portfel kredytowy	21
Tabela 9. Kredyty dla gospodarstw domowych	22
Tabela 10. Kredyty dla przedsiębiorstw	24
Tabela 11. Wybrane aktywa płynne	25
Tabela 12. Jakość portfela kredytowego	27
Tabela 13. Źródła finansowania	30
Tabela 14. Struktura walutowa bilansu sektora bankowego	33
Tabela 15. Struktura terminowa bilansu	34

URZĄD KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO
Plac Powstańców Warszawy 1
00-950 Warszawa

tel. (+48 22) 262-50-00
fax (+48 22) 262-51-11 (95)
e-mail: knf@knf.gov.pl

www.knf.gov.pl